

Jukka-Pekka Potinkara

P701SNA

NUORTEN KOKEMUKSET
MIKKELIN
TUOMIOKIRKKOSEURAKUNNAN
NUORISOTYÖSSÄ
RAKENTUNEESTA
SOSIAALISESTA PÄÄOMASTA

Opinnäytetyö
Kansalaistoiminta ja nuorisotyö

Marraskuu 2014

MAMK

University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

	Opinnäytetyön päivämäärä 26.10.2014
Tekijä Jukka-Pekka Potinkara	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Kansalaistoiminta ja nuorisotyö
Nimeke Nuorten kokemukset Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan nuorisotyössä rakentuneesta sosiaalisesta pääomasta	
Tiivistelmä <p>Sosiaalisen pääoman vaikuttavuus yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan hyvinvointiin ja toimivuuteen on kasvanut viime vuosina yhä suurempaan rooliin. Etenkin Suomessa tänä individualisuutta korostavana aikana on huomattu, että ihmisen sosiaalisilla suhteilla on äärimmäisen suuri merkitys yksilön terveydelle, hyvinvoinnille ja menestykselle yhteiskunnassa.</p> <p>Tutkimukseni tilaajana toimi Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan nuorisotyö. Tuomiokirkkoseurakunnassa on tehty merkittävää nuorisotyötä suurelle joukolle mikkeliäisiä nuoria jo kymmenien vuosien ajan. Toiminnan vaikuttavuutta nuoriin tai heidän sosiaalisen pääoman rakentumiseen ei kuitenkaan ole aiemmin tutkittu.</p> <p>Kvalitatiivisella tutkimuksellani pyrin selvittämään syntyikö nuorille seurakunnan nuorisotyön piirissä sosiaalista pääomaa, kuinka se on ilmennyt heidän elämässään ja mitkä tekijät toiminnassa ovat vaikuttaneet sen syntyyn. Tutkimukseeni keräsin aineiston käyttäen aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelua viideltä eri ikäiseltä seurakunnan nuorisotyöhön aktiivisesti osallistuneelta nuorelta.</p> <p>Tutkimukseni aineistosta tuli selkeästi ilmi seurakunnan nuorisotyöllä olleen äärimmäisen suuri vaikutus haastattelemini nuorten elämään. Seurakunnan nuorisotyön toimintaan osallistuttuaan heidän sosiaaliset verkostonsa olivat laajentuneet huomattavasti, merkittävien ja luottamuksellisten ihmissuhteiden määrä oli kasvanut ja yleinen koettu hyvinvointi oli lisääntynyt.</p> <p>Tutkimukseni tuloksista voi olla hyötyä toimeksiantajayhteisölleni heidän suunnitellessaan toimintaansa jatkossa ja esimerkiksi tilanteissa, joissa toiminnan tuloksellisuutta jouduttaisiin perustelemaan. Myös muut nuorten sosiaalisen pääoman vahvistamisesta kiinnostuneet tahot ja henkilöt voivat saada tutkimukseni tuloksista ajatuksia ja ideoita oman toimintansa järjestämiseen.</p>	
Asiasanat (avainsanat) Sosiaalinen pääoma, nuorisotyö, yhteisöllisyys, sosiaaliset verkostot	
Sivumäärä 55 + 3	Kieli Suomi
Huomautus (huomautukset liitteistä) Liite 1: Teemahaastattelurunko	
Ohjaavan opettajan nimi Sari Miettinen	Opinnäytetyön toimeksiantaja Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan nuorisotyö

DESCRIPTION

		Date of the bachelor's thesis 26.10.2014
Author Jukka-Pekka Potinkara	Degree programme and option Civic activity and youth work	
Name of the bachelor's thesis The experiences of young people about their social capital built in the youth work of Mikkeli cathedral congregation.		
Abstract <p>The effects of social capital on the wellbeing and functionality of an individual, a community and the whole society has grown in to a larger role in the past couple of years. Especially in Finland in this time of individualism it has been noted that the social relations of a person have an extremely large impact on the health and wellbeing and success of the individual in society.</p> <p>My thesis was assigned by the youth work of Mikkeli Cathedral congregation. The Cathedral congregation of Mikkeli has organised significant youth work for a large group of young people in Mikkeli for decades. There are no earlier studies on the effects of the activity on young people or on the social capital built in youth work.</p> <p>In this qualitative study of mine I aim to define if there is in fact social capital built for the young people in the congregation's youth work, how the supposed social capital affects their lives and what factors in the activity have made the formation of social capital possible. For my research, I gathered material from five young people of different ages who have been active members of the congregation's youth work using a themed interview.</p> <p>In the material I clearly noticed that the congregation's youth work had had an enormous effect on the lives of the young people I interviewed. After taking part in the activities of the congregation's youth work their social networks had grown considerably, the amount of meaningful and trustful relationships had increased and their universal wellbeing had escalated.</p> <p>The results of my research can be used by the community this thesis was assigned by as they are planning their future activity and in situations where they for example need to rationalize the accomplishments of their work. In addition, other actors and individuals who are interested in strengthening the social capital of young people could get ideas and thoughts for organising their own activities.</p>		
Subject headings, (keywords) Social capital, youth work, sense of community, social networks		
Pages 55 + 3	Language Finnish	URN
Remarks, notes on appendices Appendix 1: Interview questions		

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	MIKKELIN TUOMIOKIRKKOSEURAKUNTA JA SEN NUORISOTYÖ	2
3	SOSIAALINEN PÄÄOMA	4
3.1	Mitä sosiaalinen pääoma on?	4
3.2	Sosiaalisen pääoman osa-alueita	8
3.2.1	Sosiaaliset verkostot	8
3.2.2	Luottamus	9
3.2.3	Yhteisöllisyys	11
3.2.4	Hyvinvointi ja koettu terveys	13
3.3	Kriittisiä näkökulmia	14
4	TUTKIMUSKYSYMYKSET	16
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	16
5.1	Tutkimusmenetelmänä teemahaastattelu	16
5.2	Aineistonkeruuprosessi	19
5.3	Kvalitatiivisen tutkimuksen etiikka	20
5.4	Aineistoni sisällöstä	21
5.5	Haastatteluaineiston analysointi	22
6	TULOKSET	22
6.1	Nuorten sosiaaliset verkostot	24
6.2	Muodostuneet ystävyysuhteet	28
6.3	Hyvinvointia edistävää	30
6.4	Tasa-arvo yhteisössä	34
6.5	Luottamuksen rakentuminen	37
6.6	Yhteisöllisyys ja yhteenkuuluvuus	42
6.7	Sosiaalisen pääoman vaikutukset nuoriin	46
7	POHDINTAA	49
	LÄHTEET	53
	LIITE	

1 JOHDANTO

Tutkimukseni aiheena on nuorten kokemukset Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan nuorisotyön luomasta sosiaalisesta pääomasta. Seurakuntien toimintaa on yleisesti lähinnä kritisoitu esimerkiksi ihmisten manipuloinnista ja suvaitsemattomuuden edistämisestä viime aikoina, mutta omien, ja ystäväni kokemusten mukaan seurakuntien työ voi luoda myös paljon positiivista. En ole löytänyt vastaavaa nuorisotyöhön ja kokemusperäisyyteen keskittyvää tutkimusta eikä ainakaan Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnassa tätä asiaa ole tutkittu.

Sosiaalinen pääoma on noussut viime aikoina ympäri maailmaa entistä merkittävämmäksi ihmisen ja yhteisön hyvinvoinnin, kykyjen ja mahdollisuuksien mittariksi (Lisacka 2004). Siksi onkin mielenkiintoista tutkia, kuinka nuoret sen kokevat, minkälaiset tekijät vahvistavat sitä ja miten se vaikuttaa heidän elämäänsä. Seurakunnan nuorisotyön tavoitteistakin on varmasti monenlaista käsityksiä, toisten mielestä tärkeintä on hengellinen kehittyminen, toisten mielestä inhimillinen ja sosiaalinen kehittyminen. Itse näen tärkeimmiksi nimenomaan inhimillisen ja sosiaalisen puolen, joten tutkimukseni suuntautuukin siihen, hengellisyyteen kantaa ottamatta.

Suomalaisessa kulttuurissa on hyvin pitkään korostettu yksilöllisyyttä, muista riippumattomuutta ja toisten voittamista hyveinä. Suomalainen, etenkin mies, saattaa kokea avun pyytämisen ja toisiin ihmisiin turvautumisen heikkouden merkinä, jota tulee välttää viimeiseen asti. (Hyypä 2002, 128 – 130.) Tällainen ajattelutapa voikin edesauttaa yksinäisyyttä ja syrjäytymistä. Suomalaisessa kulttuurissa näihin elämäntilanteisiin usein lähdetään etsimään ratkaisua päihteistä. Yksinäisyys, syrjäytyminen ja päihteet lisäävät yksilöiden fyysisiä ja psyykkisiä terveysongelmia ja lisäävät jopa kuolleisuusriskiä. Sosiaaliset suhteet voidaan nähdä näille tapahtumille yhtenä suojaavana tekijänä. Muun muassa tämän takia sosiaalinen pääoma on mielestäni merkittävä ihmisten hyvinvointiin ja menestykseen vaikuttava tekijä ja ilmiönä hyvin mielenkiintoinen. Siksi haluaisin tutkia sosiaalista pääomaa ja nuorisotyön mahdollisuuksia sen vahvistamiseen.

Tutkimukseni tilaaja Mikkelin tuomiokirkkoseurakunta onkin juuri nyt murroskohdassa, kun seurakuntayhtymän eri seurakunnat ovat vuoden 2013 alussa yhdistyneet

kaikki samaksi tuomiokirkkoseurakunnaksi. Tämä aiheuttaa sitä, että nuorisotyössäkin työntekijät, käytetyt menetelmät ja asiakasjoukot ovat muuttumassa. Tutkimuksellani selvitän, minkälaisia tuloksia on tähän mennessä saatu, mitkä toiminnot niihin ovat vaikuttaneet ja mihin kenties kannattaisi panostaa. Seurakuntien varallisuus on kuitenkin näillä näkymin heikkenemään päin kirkon vähenevän jäsenmäärän vuoksi, joten on tärkeää arvottaa eri toimintoja, kun jostain joudutaan kuitenkin tulevaisuudessa leikkaamaan.

Kasvatuksellisesti näen tuomiokirkkoseurakunnan nuorisotyön tekevän sellaista nuorisotyötä, jota itsekin haluaisin tehdä. Inhimillisyyttä, yksilön arvokkuutta ja suvaitsevaisuutta korostavat arvomaailmamme ja ihmiskäsityksemme kohtaavat. Koen seurakunnan nuorisotyöllä olevan suuret vaikutusmahdollisuudet nuorten elämään arvo- ja moraalikasvatuksen kautta, sekä tietenkin mahdollistajana merkittävien sosiaalisten suhteiden syntymiselle. Itse näen sosiaalisen pääoman olevan nimenomaan yhteisöpedagogin ydinosaamisaluetta. Se kuitenkin käsittelee yhteisön voimaa ja sen vaikutusta yksilöön sekä ihmissuhteiden määrän ja laadun merkitystä yksilön elämään.

Tutkimuksessani etsin vastauksia seuraaviin kysymyksiin: Rakentuuko seurakunnan nuorisotyössä sosiaalista pääomaa? Millaista sosiaalista pääomaa nuoret kokevat seurakunnan nuorisotyössä rakentuvan? Miten seurakunnan nuorisotyön luoma sosiaalinen pääoma näyttäytyy nuoren elämässä? Mitkä tekijät toiminnassa ovat olleet nuorille merkityksellisiä sosiaalisen pääoman kehittymisen kannalta?

2 MIKKELIN TUOMIOKIRKKOSEURAKUNTA JA SEN NUORISOTYÖ

Mikkelin kaupunkiseurakunta on perustettu vuonna 1891. Vuonna 1945 Viipurin hiippakunnan piispanistuimen siirryttyä Mikkeliin kaupunkiseurakunta muuttui Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnaksi. (Mikkelin tuomiokirkkoseurakunta 2012) Tuomiokirkkoseurakunta toimi kuitenkin yhä Mikkelin kaupunkilaisten seurakuntana, josta erillään toimi Mikkelin Maaseurakunta sekä lähialueen Anttolan, Haukivuoren, Ristiinan ja Suomenniemen seurakunnat. Tammikuussa 2013 seurakunnat yhdistyivät yhteiseksi Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnaksi, jolloin suuri osa heidän hallinnostaan ja toiminnastaan yhdistettiin. Toimintaa kuitenkin jatketaan paikallisesti hyvin samaan ta-

paan kuin aiemmin, mutta etenkin nuorisotyössä seurakuntien yhdistyminen on aiheuttanut myös toiminnallisia muutoksia. (Keskitalo 2012.)

Mikkelissä tuomiokirkkoseurakunta on järjestänyt jo kymmenien vuosien ajan suurelle joukolle mikkeliäisiä nuoria merkityksellistä nuorisotyötä. Työn toimintamuotoja ovat rippikoulu, isoskoulutus, nuortenleirit, kerhotoiminta ja erilaiset retket ja tapahtumat. Työssä on painotettu yhteisöllisyyttä, ennakkoluulottomuutta, hyväksyntää, tasa-arvoa ja lähimmäisenrakkautta. Varsinaisen nuorisotyön keskeisin toimintamuoto on nuortenleirit. Leirillä nuoret ovat irti arkirutiineista, yhdessäolo on intensiivistä ja pitkäkestoista ja vaatii yhteistoimintaa ja vastuunottoa. (Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan nuorisotyön toimintasuunnitelma vuosille 2009–2011.)

Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan nuorisotyön tehtävänä on tukea nuoren kasvua kohti tasapainoista aikuisuutta ja auttaa nuorta kokemaan seurakunta ja sen sanoma luonnollisena osana omaa elämäänsä. Nuorisotyön toiminta on yleistä ja kaikille suunnattua. Toimintaan mukaan on mahdollista jokaisen nuoren riippumatta hänen koulutuksestaan, harrastuksistaan, taustastaan tai alakulttuuristaan. (Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan nuorisotyön toimintasuunnitelma vuosille 2009–2011.)

Toimintakertomuksen (2011) mukaan osallistujapohja onkin ollut hyvin heterogeenistä; osallistujia eri kouluista ja alakulttuureista. Toiminnan osallistujamäärät olivat myös suuria. Uskonnolliset yhteisöt nähdäänkin usein merkittäviksi sosiaalisen pääoman lähteiksi, juurikin niiden suuren ja heterogeenisen osallistujapohjan vuoksi. Uskonnollisten yhteisöjen piirissä verkostoja pystytään luomaan laajasti eri yhteiskunnallisissa asemissa olevien välille. (Helve, Honkasalo, Kuusisto, Louhivuori, Kokkonen 2005, 203.) Seurakunta nähdäänkin enemmän joukkona ihmisten välisiä suhteita, kuin yksittäisenä rakennuksena tai instituutiona. Seurakunta on myös valtava vapaaehtoistyön kenttä ja mahdollistaja, mikä nähdään sosiaalisen pääoman kehittymiselle otollisena kasvualustana. Putnamin tutkimuksen mukaan seurakuntien toimintaan osallistuvat ihmiset keskustelevat keskimääräistä useamman ihmisen kanssa päivittäin ja luovat näin laajempia sosiaalisia verkostoja. (Putnam, 2000, 66 – 67) Seurakunnat olivat myös pitkän aikaa edelläkävijöitä ihmisläheisyyttä ja vapaaehtoisuutta korostavina toimijoina. Amerikkalaisissa tutkimuksissa seurakunnan toimintaan osallistuminen on huomattu lisäävän merkittävästi ihmisten tekemän vapaaehtoistyön määrää, mikä puo-

lestaan vahvistaa käsitystä seurakunnista sosiaalisen pääoman rakentajina. (Putnam, 2000, 117 - 119.)

3 SOSIAALINEN PÄÄOMA

3.1 Mitä sosiaalinen pääoma on?

Sosiaalista pääomaa on pyritty määrittelemään monella eri tavalla, välillä jopa ristiriitaisestikin monien eri tutkijoiden toimesta. Sosiaalisen pääoman merkittävimpinä tutkijoina ja puolestapuhujina yleisesti pidetään Pierre Bourdieuta, James Colemania ja Robert Putnamia. Kaikki kolme teoreetikkoa näkevät sosiaalisen pääoman hyödynnettävänä resurssina, joka lisää yhteisön demokratiaa ja hyvinvointia. (mm. Iisakka 2004; Mäkipeska & Niemelä 2005, 15; Hyyppä 2002, 57.) Tässä pääluvussa pyrin avaamaan joitakin näkökulmia sosiaaliseen pääomaan, pilkon aihetta helpommin käsiteltäviksi ilmiöiksi ja luokittelen sosiaalisen pääoman teorioita vaikutuksen laajuuden kannalta yksilöstä yhteiskuntaan.

Pierre Bourdieun (1986) mukaan sosiaalinen pääoma on voimavara, joka syntyy ihmishuoneverkostojen ja ryhmien jäsenyyksien kautta. Yksilölle tulee mahdollisuus hyödyntää toisten ihmisten voimavaroja myös oman etunsa tavoitteluun. Sosiaalisen pääoman avulla yksittäinen henkilö pääsee tuntemiensa ihmisten kautta käsiksi myös laajempiin taloudellisiin, kulttuurisiin ja symbolisiin pääomavarastoihin. Jokainen ryhmän jäsen saa jäsenyydestään samat sosiaaliset mahdollisuudet, mikä puolestaan motivoi yksilöitä ryhmän toiminnan ja jäsenten tukemiseen ja luo ryhmään yhteisvastuullisuutta. Yksilön omaaman sosiaalisen pääoman määrä on riippuvainen niiden hyödyllisten verkostosuhteidensa määrästä, joita hän pystyy tehokkaasti hyödyntämään. Näiden verkostosuhteiden syntyminen ei tapahdu itsestään, eivätkä ympäristön vaikutuksesta, joka voi kyllä edesauttaa niiden syntymistä, vaan niiden kehittymiseen vaaditaan yksilöltä paljon yritystä ja panostusta. Bourdieu käsittelee sosiaalista pääomaa myös vallankäytön välineenä. Korkeissa asemissa ja yhteisöjen johtohahmoina toimivat henkilöt pystyvät käyttämään suurenkin joukon yhdistettyjä voimavaroja omanaan ja puhumaan koko joukon puolesta. Heidän ei myöskään tarvitse ponnistella sosiaalisen pääoman lisäämiseksi ja ylläpitämiseksi niin paljon kuin muiden,

koska kaikki muut haluavat, johtuen heidän valta-asemastaan, rakentaa suhdetta nimenomaan heidän suuntaansa.

James Colemanin (1988) mukaan sosiaalinen pääoma näyttäytyy voimavarana nimenomaan siten, että sen avulla yksilö pystyy, olemalla tekemisissä toisten ihmisten, kanssa saavuttamaan asioita, joiden saavuttaminen ei yksin onnistuisi tai olisi erittäin paljon vaikeampaa. Sosiaalisella pääomalla voidaan saavuttaa myös taloudellisia hyötyjä esimerkiksi avoimeen ja rehelliseen kaupankäyntiin vaadittavan luottamuksen avulla. Coleman näkee sosiaalisen pääoman myös vaikuttavan ihmisten turvallisuudentunteeseen sosiaalisten tukiverkkojen avulla. Hänen esimerkissään alueella, jolla asuvilla ihmisillä on paljon sosiaalista pääomaa, on lastenkin turvallisempaa liikkua, koska ihmiset huolehtivat toisistaan. (Coleman 1988, 98 – 99.) Coleman painottaa teoriassaan sosiaalisen pääoman merkittävydestä ja mahdollisuuksista nimenomaan ihmisten välistä luottamusta. Ihmiset haluavat rakentaa ihmissuhteita, jotka perustuvat vastavuoroisuuteen, he antavat ja he myöskin saavat. Tällaiset ihmissuhteet luovat luottamukseen perustuvia velvoitteita, joiden kautta yksilö voi tarvitessaan hyödyntää sosiaalisen verkkonsa voimavaroja. Myös itse yhteisön asema ja toimivuus paranevat, kun jäsenten välillä vallitsee luottamus. (Coleman 1988, 102 – 103.)

Robert Putnam (1993) tiivistää sosiaalisen pääoman ytimen, samaan tapaan kuin Coleman (1988), kansalaisten keskinäiseksi luottamukseksi, normeiksi ja verkostoiksi, jotka parantavat yhteiskunnan tehokkuutta mahdollistamalla ja tukemalla yhteistoinnillisia käyttäytymismalleja. Sosiaalisen pääoman tuloksellisuus näkyy siten, että siihen liittyvät luottamukselliset verkostosuhteet mahdollistavat suurempia saavutuksia ja parempia tuloksia, verrattuna yksilöiden tai hajanaisen, epäluottamuksellisen ryhmän toimintaan. (Putnam 1993, 167.) Sosiaalisen pääoman resurssit, kuten luottamus, normit ja verkostot ovat poikkeuksellisia sen vuoksi, että niiden määrä lisääntyy tai voimistuu käytettäessä, jos sosiaalista pääomaa ei hyödynnetä lainkaan, se kuihtuu. Sosiaalisen pääoman käyttäminen vahvistaa yksilöiden välistä luottamusta ja rakentaa velvoitesuhteita. (Putnam 1993, 169 – 170.) Sosiaalisen pääoman vastavuoroisuusperiaate ei vaadi välitöntä, eikä edes samanarvoista vastapalvelusta, vaan se perustuu nimenomaan ihmisten väliseen luottamukseen siitä, että kun itse auttaa toista, voi myöhemmin luottaa siihen, että saa apua pyydettyä. Se voidaan nähdä lyhyellä tähtämellä altruismiksi, mutta pitkällä tähtämellä myös omien etujen tavoitteluksi.

(Putnam 2000, 134 – 135.) Yhteisössä, jossa jäsenten välillä on sosiaalista pääomaa, vastavuoroisesta käyttäytymisestä tulee normi. Ihmiset eivät ajattele vain omaa etuaan, vaan toimivat myös toisten ihmisten ja itse yhteisön eduksi, mikä toisaalta palvelee myös heitä itseään. (Putnam 1993, 172.)

Bourdieu painottaa teoriassaan sosiaalisen pääoman vaikutuksia yksilöiden ja yhteisöjen yhteiskunnalliseen asemaan ja mahdollisuuksiin. Hänen teoriassaan tulee myös ilmi sosiaalisen pääoman mahdollisuudet kilpailun ja vallankäytön edistäjänä. Coleman näkee sosiaalisen pääoman nimenomaan yksilön hyödynnettävissä olevana voimavarana sosiaalisten verkostojen avulla. Putnam puolestaan korostaa sosiaalista pääomaa yhteisön toiminnan edistäjänä, etenkin luottamussuhteiden kautta. (Bourdieu 1986; Coleman 1988; Putnam 1993 & 2000.)

Venla Salmi (2006, 187) on tiivistänyt sosiaalisen pääoman tarkoituksen yhdellä lauseella seuraavasti: ”Sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa syntyviä resursseja ja verkostoja, jotka auttavat heitä saavuttamaan päämääriään ja tuottavat parhaimmillaan hyvinvointia, joka ilmenee esimerkiksi parempana terveytenä, parempina koulusaavutuksina ja taloudellisena turvallisuutena.” Hieman laajemmalla näkökulmalla sosiaalisella pääomalla voidaan viitata myös sosiaalisen rakenteen tiettyihin ulottuvuuksiin, kuten sosiaalisiin verkostoihin, normeihin ja luottamukseen, jotka edistävät verkoston jäsenten välistä sosiaalista vuorovaikutusta ja toimintojen koordinoitua ja sen myötä tehostavat yksilöiden tavoitteiden toteutumista tai talouden toimintaa. (Ruuskanen 2001, 5.)

Nuoruus on sosiaalisen pääoman kehittymisen kannalta hyvin otollista aikaa. Nuoruudessa suurimmalla osalla ihmisistä on halu verkostoitua ja luoda uusia ihmissuhteita. Nuoruudessa nimenomaan perheen ulkopuolisten ihmissuhteiden merkitys kasvaa, eikä nuori etsi ystäviään yhteiskunnallisen aseman tai kannattavuuden perusteella, jolloin heille syntyy laajoja moninaisia verkostoja. Nykyajalle tyypillistä on myöskin vanhempien auktoriteetin väheneminen, joka ajaa nuoria luottamaan ja tukeutumaan enemmän ulkopuolisiin kasvattajiin, esimerkiksi nuorisotyön kautta. (Helve ym. 2005, 208 – 209.) Lapsen kasvuympäristöön kuuluvien eri ryhmien, eli esimerkiksi perheen, vertaisryhmien, koulun tai suurempien yhteisöjen sosiaalisen pääoman määrällä näh-

dään olevan suuri vaikutus lapsen mahdollisuuksiin, valintoihin, käyttäytymiseen ja kehitykseen (Putnam 2000, 296).

Nuoruus on myös identiteetin rakentumisen aikaa. Oman identiteetin löytämiseen vaaditaan muita ihmisiä, joitakin joihin verrata itseään. Nuoren persoonalliseen identiteettiin vaikuttaa vahvasti hänen sosiaalinen identiteettinsä, eli kenen kanssa hän haluaa aikaansa viettää, keihin samaistua ja kenestä erottua. Sosiaalisen pääoman keskusteluun identiteetin kehittyminen liittyy nimenomaan ryhmäidentiteetin kautta. Nuori etsii itselleen yhteisöjä, jotka vastaavat hänen käsitystään siitä, minkälainen hän haluaisi olla. Hän määrittelee itseään ympäröivien yhteisöjen ja niiden jäsenten avulla ja yhteisöjen jäsenet taas määrittelevät yhteisöä itseään. Halutaan tehdä selkeä ero meidän ja muiden välille. Yhteinen ryhmäidentiteetti johtaa yhteisiin arvoihin ja normeihin, jotka luovat jäsenten välistä luottamusta, sosiaalisia verkostoja, yhteisöllisyydentunnetta ja siten sosiaalista pääomaa. (Helve ym. 2005, 199 – 200.)

Vaikka sosiaalisen pääoman on tutkittu vaikuttavat positiivisesti ihmisten menestymiseen ja hyvinvointiin, ei se kuitenkaan itsessään riitä ratkaisemaan kaikkia ihmisten ongelmia. Monilla köyhillä, korruptoituneilla ja rikollisuusherkillä alueilla sosiaalisen pääoman taso on hyvinkin korkea. Tällaiset huonot olosuhteet ajavat ihmisiä nimenomaan tukeutumaan toisiinsa ja luomaan tukiverkostoja, kun yhteiskunta ei pysty takaamaan heidän taloudellista tai fyysistä turvallisuuttaan. Taloudellisen tilanteen kohenemiseen ja rikollisuuden vähenemiseen vaaditaan kuitenkin muutakin, kuin pelkkää sosiaalista pääomaa, sillä sosiaalisen pääoman vaikutusmahdollisuudet ovat vahvasti sidonnaisia ympäröivään politiikkaan, kulttuuriin ja muihin resursseihin. (Woolcock 2000, 32, 47; Korkiamäki 2013, 29.)

Laadukkaassa nuorisotyössä nuoret ovat nuorisotyön suunnittelun ja tarjonnan etusijalla. Tämä lähestymistapa tukee nuorten osallistumista, kehitystä ja edistymistä edistämällä heidän vahvuuksiaan, parantaen joustavuutta ja osaamista ja tunnustaen heidän mahdollisuutensa yksilöllisen, yhteisöllisen ja sosiaalisen pääoman rakentamiseen. (Euroopan unionin virallinen lehti C 168/5 2013, 2.)

3.2 Sosiaalisen pääoman osa-alueita

3.2.1 Sosiaaliset verkostot

Sosiaalisen pääoman näkeminen voimavarana sekä yksilölle, että yhteiskunnalle perustuu suurelta osin ihmisten sosiaalisiin verkostoihin. Merkittävä vaikuttaja ihmisen asemaan yhteiskunnassa on se, keitä hän tuntee ja kuinka laajoja ja minkä laatuista ihmishuoneverkostoja hän omaa. Tämä puolestaan vaikuttaa myös yksilön omaan hyvinvointiin. Laajat ja vaikutusvaltaiset verkostot luovat yksilölle etuja ja avaavat uusia mahdollisuuksia. Ihmisen hyvinvoinnin ja menestyksen kannalta on myös tärkeää se, että hänellä on joitakin läheisiä ihmisiä, joiden kanssa keskustella, elää aktiivista elämää ja jotka muodostavat tukiverkkoja joiden puoleen kääntyä hädässä. (Keskinen & Teräs 2008, 10; Woolcock 2000, 27.)

Kaikki yhteisöt muodostuvat ihmisten välisistä sosiaalisista verkostoista, joiden sidokset ovat joko vahvoja tai heikkoja. Amerikkalainen sosiologi Mark S. Granovetter esitti teorian vuonna 1973, jonka mukaan ihmisten väliset heikot siteet ovatkin itse asiassa voimakkaampia ja ne leviävät laajemmalle kuin puolestaan vahvat ja kiinteät ystävyssidokset. Sosiaalisen pääoman kehittyminen keskittyy kuitenkin enimmäkseen vapaaehtoisuuteen perustuvien yhteisöjen ympärille, joissa nimenomaan luodaan useimmiten niin sanottuja heikkoja siteitä. Näistä eroavat vahvat siteet esimerkiksi perheenjäsenten väliset kiinteät, tunnesiteeseen perustuvat ihmishuoneet tai työyhteisön tavallaan välttämättömät ihmishuoneet. (Hyypä 2002, 28.)

Yksi ehdotus yksilöön vaikuttavan sosiaalisen pääoman mittaamiseen keskittyy juuri-kin sosiaalisten verkostojen määrään ja laadun mittaamiseen. Ihmisellä, joka kuuluu moneen eri yhteisöön ja joka omaa niiden kautta laajoja sosiaalisia verkostoja on tämän teorian mukaan enemmän sosiaalista pääomaa käytettävissään. Sosiaalisten verkostojen synnyttämän sosiaalisen pääoman määrä on myös riippuvainen verkostojen ja niiden sisältämien yksilöiden ominaisuuksista. Tasoä määrittelee esimerkiksi yksilöiden maantieteellinen levittäytyminen, sosiaalinen ja taloudellinen asema, luottamusuhde puolien ja toisiin ja suhteen muodollisuus tai epämuodollisuus. (Hyypä 2002, 57 – 58.)

Nuorelle on merkityksellistä saada jakaa tunteitaan ja ajatuksiaan muiden ihmisten kanssa. Useiden nuorten on kuitenkin vaikea puhua vanhemmilleen tai opettajilleen, joten nuorisotyössä pyritään luomaan turvallista vuorovaikutuksen ilmapiiriä. Yhteisössä, jossa nuori voi puhua vertaistensa ja luotettavien, mutta rentojen aikuisten kanssa mieltään askarruttavista asioista voidaan rakentaa yksilön kaipaamaa turvallisuudentunnetta. Kokemus siitä, että ympärillä on ihmisiä, joihin voi luottaa ja tukeutua rakentavaa heidän välilleen ainutlaatuista yhteenkuuluvuuden tunnetta ja edistää myös yksilön sosiaalista ja henkistä hyvinvointia. (Helenius 2013, 90 – 92.)

3.2.2 Luottamus

Sosiaalisen pääoman peruspilareita on ihmisten välinen luottamus. Luottamus voidaan jakaa kahteen eri osa-alueeseen: ihmisten väliseen luottamukseen ja instituutiota ja systeemejä kohtaan tunnettu luottavaisuuteen. Nämä luottamuksen alalajit ovat vahvasti vuorovaikutuksessa keskenään, sillä ilman luottamusta itse yhteisöä kohtaan on hankala luoda yhteistä arvo- ja normipohjaa, jota taas vaaditaan yksilöiden välisen luottamuksen kehittämiseen. (Mäkipeska & Niemelä 2005, 27.) Toimivassa yhteisössä näitä molempia vaaditaan. Luottamuksella luodaan avointa vuorovaikutuksen verkostoa yhteisöjen sisällä, josta kehittyy sekä yksilöille että yhteisölle sosiaalista pääomaa. (Hyypä 2002, 6.)

Luottavaisuus yhteisöä kohtaan on sitoutumista yhteisöön, sen toimintaan ja sen sisällä vallitseviin käyttäytymismalleihin. Luottavaisuudessa sitoudutaan myös epävarmuuteen ja muuttuviin olosuhteisiin. Vaihtuvat jäsenet ja muuttuva ympäristö ylläpitävät jatkuvaa epävarmuutta, jolloin asioita ei voida suoranaisesti ja varmasti tietää, silloin täytyy vain luottaa. Nyky-yhteiskunnassa, jossa ihmisten yleinen luottamus ympäröivää maailmaa kohtaan on vähentynyt, ihmiset kaipaavat yhteisöjä, joihin he pystyvät luottamaan tulematta petetyiksi. (Scranton 2008, 32 – 33.)

Luottamusta vaaditaan sosiaalisen pääoman rakentamiseen, mutta se on myöskin sosiaalisen pääoman tuotos. Lähtökohtainen luottamus täytyy siis yhteisön sisällä saavuttaa jo ennen kuin toimintaa tai yhteisöä ryhdytään rakentamaan. Kun yhteisö on saatu toimimaan, luottamus lisääntyy, muodostuu normiksi ja se alkaa ruokkimaan itse itseään. Luottamus ilmenee yksilöiden välillä kyknä ennustaa toisen käyttäytymistä ja

suhtautumista. Sitä voidaan suuren sosiaalisen pääoman yhteisöissä hyödyntää jopa ihmisten välillä, jotka eivät henkilökohtaisesti tunne toisiaan. (Keskinen & Teräs, 2008 12 – 13.) Toimivalle yhteisölle ja sen jäsenille muodostuu tietynlainen maine, joka levittyy myös itse yhteisön ulkopuolelle. Maineen merkitys korostuu nimenomaan siinä, ettei luottamuksen rakentamista tarvitse aina aloittaa tyhjästä. (Ojala & Luoma-aho 2008, 122.)

Luottamuksen rakentumisessa yhteisön jäsenten välille merkittävää on yhteisön tasa-arvoisuus. Erityisen hierarkkisissa tai kilpailullisissa, vahvojen sidosten ryhmissä syntyy jäsenten välille herkästi epäluottamusta, koska jäsenet tavoittelevat omaa etuaan edetäkseen ryhmässä tai saadakseen ryhmän korkeammalta tasolta tunnustusta. Ryhmä ei silloin toimi yhteisen edun nimissä, eikä edistä yhteisöllisyyttä, joka on vaadittavaa sosiaalisen pääoman kehittymiseksi. (Hyypä 2002, 50 – 51.)

Sosiaalinen pääoma liittyy myös vahvasti ihmisten kykyyn luoda yhteisöjä ja pysyä niiden jäseninä. Tärkeimmiksi asioiksi näyttäisi nousevan ihmisten välinen luottamus ja ryhmän sisäiset normit, joilla ryhmää ja sen jäseniä määritellään. Nämä seikat ovat toimivan yhteisön perusehtoja. Toisaalta, toimiva yhteisö myös kehittää näitä asioita jäsenissään, joten molemmat tarvitsevat toisiaan. Mitä enemmän sosiaalisia verkostoja ihmisellä on, sitä enemmän sosiaalista pääomaa hänellä on. (Iisakka 2004.)

Yhteisön tarkastelu ja valvonta yhteisön johdon toimesta ylhäältäpäin aiheuttaa yhteisössä epäluottamuksen ilmapiiriä. Tällainen toiminta luo ristiriitaa johdon ja jäsenten välille, jolloin he asettuvat ikään kuin toisiaan vastakkain, eivätkä suinkaan vedä yhtä köyttä. Turha odottaa yksilöiden alkavan luottamaan yhteisöön tai toisiinsa, jos yhteisön johto ei luota heihin. Tällaisessa epäterveessä organisaatiossa luottamusta ei juurikaan synny, joten sosiaalista pääomaa ei päästä rakentamaan, eikä hyödyntämään. Ilman luottamusta yhteisön jäsenillä ei ole motivaatiota toimia sen hyväksi, eikä silloin tavoitteita saavuteta tai tuloksia synny. (Mäkipeska & Niemelä 2005, 31 – 32.)

Yhteiskunnassa yleisesti vallitseva luottamus on sidonnainen yhteisöjen kokoon ja tiiveyteen. Amerikkalaistutkimuksen mukaan isoissa kaupungeissa, joissa ihmiset eivät tunne toisiaan, eivätkä koe toistensa kanssa yhteenkuuluvuutta vallitsee pieniä

yhteisöjä suurempi epäluottamuksen ilmapiiri, eikä niissä lähimmäisiä auteta herkästi. (Putnam 2000, 138.)

3.2.3 Yhteisöllisyys

Tärkeintä yhteisöön kuulumisessa ovat inhimilliset, merkitykselliset ihmissuhteet joihin yksilö kokee halua sitoutua. Pelkkä muodollinen jäsenyys tai maantieteellinen sijainti itsessään ei varsinaisesti liitä ketään mihinkään yhteisöön tai ei se ainakaan lisää sosiaalista pääomaa, vaan siihen vaaditaan myös selkeä tunne siitä, että kuuluu johonkin ja on yhteydessä toisiin ihmisiin sen kautta. Yhteenkuuluvuuden tunteen syntymiseen vaikuttaa merkittävästi myös yhteiset kokemukset, onnistumiset ja epäonnistumiset, läsnäoloa siis vaaditaan. (Hyypä 2002, 25, 54.)

Yhteisöllisyudentunteen kehittymiseen ja yhteisön koossa pysymiseen vaaditaan ryhmän jäsenten yhteisiä intressejä. Perheissä ja työyhteisöissä ne eivät ole välttämättömiä, vaan niihin kuulumisen intressit ovat täysin erilaiset, eikä niiden tarvitse olla yhteisiä jäsenille. Vapaaehtoisuuteen perustuvissa yhteisöissä, joihin tässä tutkimuksessa keskityn, yhteisten tavoitteiden, arvojen ja normien löytäminen on kuitenkin yhteisön toimivuudelle elintärkeää. Arvojen yhteisyys lisää myös pääoman merkittävyyttä. Yhteisön tavoitteiden tulee olla yksilöille henkilökohtaisesti merkittäviä asioita ja hänen pitää pystyä luottamaan siihen, että ne ovat merkittäviä myös muille jäsenille ja että tavoitteita pyritään yhdessä saavuttamaan. (Mäkipeska & Niemelä 2005, 17, 22.)

Yhteisössä tärkeää sosiaalisen pääoman kannalta on se, kuinka sen rakentamiseen panostetaan, kuinka sitä ylläpidetään ja kuinka sitä hyödynnetään. Sosiaalinen pääoma ei ole vain yksilön pääomaa, vaan se myös vahvistaa yhteisön keskinäistä koheesiota, edistää luottamussuhteiden rakentumista ja sitä kautta tuottaa lisää sosiaalista pääomaa. Tästä syntyy positiivinen kehä, joka tuettuna jatkaa etenemistään. (Keskinen & Teräs 2008, 10 – 11.)

Yhteiset normit, jotka ohjaavat yhteisön jäsenten käyttäytymistä ja toimintaa ovat yksi toimivan ja järjestäytyneen yhteisön merkeistä. Normit ohjaavat jokaista yhteisön jäsentä tasapuolisesti ja jäsenten tulee niihin sitoutua. Siten ne luovat yhteisölle demo-

kraattista pohjaa, joka puolestaan lisää jäsenten välistä luottamusta ja yksilöiden motivaatiota yhteisölliseen toimintaan. (Mäkipeska & Niemelä 2005, 20.)

Yksi yhteisöllisyydentunteen perusteista on yhteisön kaksisuuntaisuus, eli yksilön ja ryhmän välinen vuorovaikutus. Ryhmä ja sen jäsenet vaikuttavat yksilöön ja yksilö puolestaan ryhmään ja sen muihin jäseniin. Raskaasti byrokraattisissa tai fundamentalistisissa ryhmissä tällaisen avoimen vuorovaikutussuhteen syntyminen on huomattavasti epätodennäköisempää, koska yksilö ei koe pystyvänsä vaikuttamaan yhteisöön eikä silloin tunne kuuluvansa siihen yhtä vahvasti. Vapaaehtoisessa yhteisössä toimiessaan ihmisten käyttäytyminen yhdenmukaistuu ja yhteisö ikään kuin palkitsee siitä vahvistamalla jäsenten yhteenkuuluvuutta. Tästä syntyy yhteisön jäsenille yhteistä arvopohjaa, joka ei kuitenkaan ole vain yhteisön ”hallinnon” sanelemaa, vaan sen ryhmän jäsenten yhteistyön tulosta. (Hyypä 2002, 26.) Yhteisön sisällä toisten yksilöiden tai yhteisön kustannuksella oman edun tavoittelijat heikentävät yhteisön toimivuutta ja luovat epäluottamusta jäsenten välille. Tavoitteiden saavuttamiseksi tulee olla valmis luovuttamaan myös jotain omastaan tai itsestään. (Mäkipeska & Niemelä 2005, 18.)

Yhteisön kaksisuuntaisuuteen liittyy myös useimmissa yhteisöissä vaadittava vastavuoroisuuden ja molemminpuolisen hyödyn periaate. Ihmiset haluavat kuulua yhteisöön, johon kuulumisesta on heille jotain hyötyä. Puolestaan yhteisöt haluavat jäsenikseen ihmisiä, jotka edesauttavat itse yhteisöä. Työyhteisössä tämä periaate on ilmi-selvä, mutta vapaaehtoisryhmissä taloudellisen hyödyn sijaan tavoitellaan usein henkistä tai sosiaalista hyötyä. Vastavuoroisuus synnyttää myös lojaaliutta puolin ja toisin. Yhteisö luottaa ja suojelee yksilöä ja yksilö yhteisöä. (Mäkipeska & Niemelä 2005, 34 – 35.)

Edellä mainittuja yhteisöllisyyden osatekijöitä yhdistää yhteisön jäsenten välinen vuorovaikutus. Ilman sitä ei voida luoda yhteisiä arvoja, normeja, intressejä eikä merkityksellisiä ihmissuhteita. Sosiaalista pääomaa sekä hyödynnetään, että kartutetaan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Sosiaalisen pääoman kehittymiseen vaikuttaa vuorovaikutuksessa sen määrä ja laatu. Hyvässä yhteisössä vuorovaikutuksen esteitä pyritään poistamaan ja tavoitellaan mahdollisimman avointa ja matalan kynnyksen vuorovaikutuskulttuuria. Yhteisössä, jossa vallitsee luottamuksellinen ja avoin vuorovaikutusilmapiiri uskalletaan puhua avoimemmin, vaihdetaan luottamuksellisesti ko-

kemuksia ja ajatuksia ja keskustelussa käytetään enemmän luovuutta ja huumoria. Mielipiteiden huomioonottaminen ja arvostaminen ovat myös toimivan demokraattisen yhteisön välttämättömyyksiä. Sillä vahvistetaan positiivista vuorovaikutusilmapiiriä, motivoidaan ja sitoutetaan jäseniä toimintaan ja sen avulla saadaan hyödynnettyä yksilöiden henkilökohtaisia vahvuuksia. (Mäkipeska & Niemelä 2005, 24 – 25, 37 – 38.)

3.2.4 Hyvinvointi ja koettu terveys

Eri valtioiden hyvinvointia on pitkään mitattu bruttokansantuotteen avulla, joka jättää täysin huomioimatta monta eri muuttujaa, joista yksi on sosiaalinen pääoma. Nyttämmin, myös sosiaalisen pääoman mittaamisesta ja sen vaikutuksista kansakunnan hyvinvointiin ollaan enemmän kiinnostuneita, joten tilastointiin ja uusiin, parempiin mittareihin ollaan panostamassa. (Tilastokeskus 2010.) Ihmisten onnellisuutta, jaksamista ja terveyttä tarkastelemalla, ollaan hyvin paljon lähempänä hyvinvoinnin mittaamista, kuin pelkän taloudellisen tilanteen tarkastelulla. Sosiaalisella pääomalla edistetään kuitenkin näitä kaikkia osa-alueita. Verkostoituneet, kommunikoivat ja toisiinsa luottavat ihmiset pystyvät toimimaan tehokkaammin ja tuottamaan haluttuja tuloksia, jotka edistävät myös valtion taloutta. (Iisakka 2004.)

Amerikkalaistutkimus osoittaa sosiaalisen pääoman olevan suojaava tekijä monille terveydellisille, psykologisille ja sosiaalisille ongelmille. Korkean sosiaalisen pääoman alueilla koetaan olo turvallisemmaksi, huolehditaan toisten ihmisten terveydestä, kouluttaudutaan paremmin ja tuetaan toisten kouluttautumista ja vältetään liian aikaisilta raskauksilta ja avioliitoilta. Tutkimuksen mukaan sosiaalinen pääoma toimii, etenkin yksilöillä, joilla on puutteita muilla pääoman osa-alueilla, myös masennusta ja muita mielenterveysongelmia ehkäisevästi. (Putnam 2000, 297 – 299.)

Tilastokeskuksen suorittaman tutkimuksen mukaan sosiaalinen pääoma lisää ihmisten koettua terveyttä. Sosiaalisen pääoman uskotaan myös lisäävän ihmisten saamaa ja antamaa sosiaalista tukea, yleistä aktiivisuutta ja kykyä luottaa toiseen ihmiseen ja olla luottamuksen arvoinen. (Tilastokeskus 2006.) Sen lisäksi, että sosiaalinen pääoma vaikuttaa ihmisten koettuun fyysiseen terveyteen, on sillä myös merkittävä vaikutus ihmisen hyvinvointiin henkisellä ja sosiaalisella tasolla. Useimmat ihmiset kuitenkin

haluavat, tai heidän kehonsa ja mielensä jopa vaatii toisten ihmisten seuraa. Harva ihminen kokisi olevansa kovinkaan terve, jos hän joutuisi olemaan vuodesta toiseen yksin, ilman ihmiskontaktia, vaikka hänellä ei varsinaisia sairauksia olisikaan. Tämä ilmenee esimerkiksi Suomessa tehdyssä tutkimuksessa eliniän pituudesta, joka osoitti, että rannikkoseudulla asuva suomenruotsalainen väestö elää muita suomalaisia pidempään. Yhtenä eliniän pitenemiseen vaikuttavana tekijänä nähtiin suomenruotsalaisten aktiivinen yhteisöllinen toiminta. (Hyypä 2002, 33 – 34.)

Ihmisten luoma sosiaalinen tuki auttaa yksilön kokemaan terveytensä paremmaksi, vaikkei se oikeastaan sitä olisikaan. Vaivojen ja sairauksien kanssa on helpompi elää, jos ympärillä on sosiaalista tukiverkkoa, eli ihmisiä, jotka välittävät ja auttavat ja myöskin ohjaavat ajattelua muualle, kuin omaan itseensä ja oloilaansa. Yksinäisyudentunne vain vahvistaa pahoinvointia ja sitä kautta huonontaa yksilön terveyttä. Yhteisöt ja niiden kautta syntynyt sosiaalinen pääoma ehkäisevät yksinäisyyttä. (Putnam 2000, 149.) Aktiivinen osallistuminen jonkin yhteisön toimintaan varmasti edistää myös oikeasti yksilön sekä fyysistä että henkistä hyvinvointia. Tämä voidaan nähdä selkeämmin siinä, että vanhemmat ihmiset pysyvät merkittävästi kauemmin toimintakuntoisina ja valppaina, jos he käyvät jossain kotinsa ulkopuolella tekemässä jotain toisten ihmisten kanssa, toiminnan sijainnilla ja sisällöllä ei ole niinkään merkitystä. Toimintakyky voi rappeutua jo nuoremmallakin iällä, esimerkiksi vakavan sairastumisen tai syrjäytymisen seurauksena. (Hyypä 2002, 108 – 111.)

3.3 Kriittisiä näkökulmia

Sosiaalinen pääoma on myös saanut osakseen laajaa kritiikkiä, sillä se on käsitteenä valtavan laaja, sitä on vaikea määritellä, eikä se kuvaa mitään konkreettista, mutta samalla sillä pyritään selittämään kaikkea (Ruuskanen 2002, 8). Sosiaalista pääomaa käsitellessä, myös sen mittaamisessa tulee vastaan monenlaisia haasteita, jotka antavat lisäpotkua kriittisille puheenvuoroille. Sosiaalisen pääoman peruspilareita yhteisöllisyyttä, luottamusta ja sosiaalisia verkostoja on niitäkin hyvin hankala mitata, vaan asiaa täytyy tarkastella kokemuseräiseltä kannalta. Kokemuseräisiä tutkimuksia sosiaalisesta pääomasta on kuitenkin ilmeisesti suoritettu melko vähän. (Hyypä 2002, 53 – 55.) Teoriaa sosiaalista pääomaa on kritisoitu myös siitä, että sen avulla yritetään liittää ihmissuhteet talouspoliittiseen keskusteluun, mitkä pitäisi monien kriitikoiden

pitää erillään. Ystävyyssuhteet ja vapaaehtoistoiminta nähdään joissakin teorioissa vain välineinä taloudelliseen tuottavuuteen, joka korostuu tällöin liian suureksi elämänaalueeksi. (Woolcock 2000, 29.)

Haasteellista sosiaalisen pääoman tutkimisessa on myös se, että sen lähteet ja tulokset ovat hyvin samankaltaisia. Määrittelemäni osa-alueet ovat osittain vaatimuksia sosiaalisen pääoman rakentumiseen yhteisössä, mutta toisaalta myös asioita mitä toimivassa sosiaalisen pääoman kyllästävässä yhteisössä syntyy. On siis vaikea sanoa, kumpi on ollut ensin ja kumpi on synnyttänyt kumpaa. Ovatko edellä mainitut peruspilarit luoneet sosiaalista pääomaa vai sosiaalinen pääoma peruspilareita. (Ilmonen 2000, 27; Ruuskanen 2007, 13.)

Sosiaalista pääomaa pidetään useimmiten itseisarvoltaan positiivisena ilmiönä, josta on hyötyä kaikille, niin yksilölle kuin yhteiskunnallekin. Nämä yhteisöllisyyden ja vapaaehtoistoiminnan puolestapuhujat helposti sivuuttavat sosiaalisen pääoman negatiivisen puolen. Sosiaalista pääomaahan voi rakentua myös sellaisissa yhteisöissä, joiden toiminta on esimerkiksi vahvasti rasistista, syrjivää tai jopa rikollista. Rikollisjengeissä yhteisöllisyys on todella voimakasta ja omien puolta pidetään ja heihin kenties jopa luotetaan kuolemaan saakka. Yhteisöllisyys ja luottamus voi siis synnyttää sosiaalista pääomaa yksilölle ja kyseiselle yhteisöllekin, mutta ei kuitenkaan edistä yhteiskunnan toimintaa, sillä yhteisön toiminta ja arvomaailma on niin vahvasti ristiriidassa yleisesti yhteiskunnassa vallitsevien normien ja arvojen kanssa. Toinen esimerkki sosiaalisen pääoman negatiivisesta puolesta viittaa jo aiemminkin mainittuun teoriaan siitä, että yhteiskunnassa on helpompi menestyä, kun tuntee oikeita ihmisiä. Tämä puolestaan asettaa ihmisiä epätasa-arvoiseen asemaan, jossa tuttuja ihmisiä saatetaan suosia sosiaalisista syistä, huomioonottamatta yksilön henkilökohtaisia ominaisuuksia. Suosimisjärjestelmät ja nepotismi vähentävät kansalaisten luottamusta yhteiskunnallisiin instituutioihin. (Woolcock 2000, 30 – 31.)

Tässä tutkimuksessa käsittelem sosiaalista pääomaa Bourdieun, Colemanin ja Putnamin teorioiden yhdistelmänä, jossa tärkeimmiksi tekijöiksi tiivistettynä olen nostanut seuraavat seikat: Sosiaalisen pääoman näkeminen yksilön ja yhteisön voimavarana. Sosiaalisen pääoman muodostuminen ja hyödynnettävyys yksilön ihmissuhdeverkostojen kautta. Yksilöiden välisten luottamuksellisten suhteiden tarpeellisuus sosiaalisen

pääoman rakentumiseksi. Yhteisön sisäisten hyväksytyjen normien vaikutus yhteisön toimintaan, yhteenkuuluvuuteen ja sosiaalisten suhteiden muodostumiseen. Yksilön mahdollisuus hyödyntää sosiaalisen pääoman avulla toisten ihmisten voimavaroja. Sosiaalisen pääoman mahdollisuudet yksilön potentiaalın kasvattamiseen.

4 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksessani pyrin löytämään vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

- Rakentuuko seurakunnan nuorisotyössä sosiaalista pääomaa?
- Millaista sosiaalista pääomaa nuoret kokevat seurakunnan nuorisotyössä rakentuvan?
- Miten seurakunnan nuorisotyön luoma sosiaalinen pääoma näyttäytyy nuoren elämässä?
- Mitkä tekijät toiminnassa ovat olleet nuorille merkityksellisiä sosiaalisen pääoman kannalta?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimuksen kohteena on Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan nuorisotyö ja sen toimintaan vähintään yhden vuoden ajan osallistuneet nuoret. Tiedostan sen, että olen kuulunut itsekin kyseiseen yhteisöön vuosien ajan, joten en pysty asettamaan itseäni täysin ulkopuolisen asemaan ja minulla on seurakunnan toiminnasta omat vahvat mielipiteeni. Yritän kuitenkin parhaani mukaan pysyä analyyttisenä niin, etteivät omat mielipiteeni vaikuttaisi haastatteluihin tai tutkimuksen tuloksiin.

5.1 Tutkimusmenetelmänä teemahaastattelu

Aineistonkeruumenetelmäksi tutkimukseeni valitsin teemahaastattelun, joka on laadullinen tutkimusmenetelmä. Ihmisiä tutkivissa tieteissä käytetäänkin usein laadullisia menetelmiä, sillä ihmisten kokemuksia ja niille antamia merkityksiä ei voida tutkia ihmisistä irrallisina eikä niitä voida muuntaa määrällisiksi muuttamatta niiden sisältöä. Laadullisilla menetelmillä ei niinkään etsitä absoluuttisia yleistettäviä totuuksia, eikä pyritä saamaan ”oikeita” vastauksia, vaan esimerkiksi tutkimaan yksilön henkilökoh-

taisia ja ainutkertaisia merkityksiä asioille. (Varto 1992, 14.) Tutkimukseni keskiössä ovat kuitenkin nuorten kokemukset ja niille annetut merkitykset, joten näen haastattelun olevan niistä tiedon saamiseksi antoisin menetelmä käytettäväksi. Haastattelussa korostuu nimenomaan ihmisen näkeminen merkityksiä luovana ja aktiivisena subjektina, jolle annetaan mahdollisuus tuoda esille itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti. Haastattelutilanteessa voidaan myös tiedonkeruuta suunnata halutulla tavalla ja selvittää vastausten taustalla olevia motiiveja, mikä on kokemuksia selvittäessä erittäin tärkeää. Sosiaalista pääomaa on kuitenkin tutkittu kokemuslähtöisesti verrattain vähän ja itselläni ei ole aiempaa kokemusta tutkimusten tekemisestä, joten vastauksien suuntaa on vaikea aavistaa ennalta. Tällaisissa tapauksissa muokattavissa oleva ja vuorovaikutuksellinen tiedonkeruumenetelmä on edullinen vaihtoehto. (Hirsijärvi & Hurme 2001, 34 – 35.)

Tutkimushaastattelu noudattelee hyvin läheisesti tavallisen keskustelun kaavaa. Pohjalla on perusolettamukset ja säännöt siitä, kuinka keskustelu etenee, miten kysymyksiin ja vastauksiin reagoidaan. Haastateltavan tulee pystyä luottamaan näiden ”sääntöjen” noudattamiseen, jotta haastattelutilanne pysyisi turvallisena ja luonnollisena. Tavallisesta keskustelusta poiketen, tutkimushaastattelu on kuitenkin suunnitelmallisempaa, tavoitteellisempaa ja keskustelijoilla on tavallista tarkemmin ennalta määritetyt roolit ja tehtävät. Haastattelukeskusteluun on syy, sillä on päämäärä ja keskustelijat ovat erilaisissa asemissa. Haastattelijalla on tietämätön aiheesta ja enemmänkin vastaanottava osapuoli, kun taas haastateltavalla on hänen omista kokemuksistaan puhuttaessa kaikki tieto maan päällä. Kuitenkin haastattelijalla on teoreettinen käsitys käsiteltävästä aiheesta ja käytettävästä menetelmästä, joiden pohjalta hän ohjailee keskustelua oman tutkimuksensa tavoitteiden mukaisesti. (Ruusuvoori & Tiittula 2005, 22 – 23.)

Haastattelijan täytyy omaksua ammatillinen rooli. Se vaatii asiallista käyttäytymistä ja käsiteltävän aiheen tärkeänä pitämistä. Haastattelijan täytyy myöskin pystyä viestimään luottamuksellisuutta haastattelutilanteessa. Roolin kanssa tulee kuitenkin olla tarkkana, ettei aseta itseään liian korkealle jalustalle, jolloin haastattelun avoin vuorovaikutussuhde saattaa kärsiä. Haastattelijan täytyy pysyä kiinnostuneena, mutta silti objektiivisen analyttisenä haastattelun ajan. Ei pidä innostua liikaa mieleisistä, omaa näkemystä tukevista vastauksista, eikä myöskään hermostua tai alkaa väittämään vas-

taan kun haastateltavan arvot ovat ristiriidassa haastattelijan kanssa. (Hirsijärvi & Hurme 2001, 96 – 97.)

Haastattelijan on tärkeää ilmentää kiinnostustaan haastateltavan puheeseen omalla olemuksellaan, kommenteilla tai edes niin sanotulla minimipalautteella: ”joo, mmm, niin”. Tämä auttaa haastateltavaa kokemaan sanomansa merkitykselliseksi ja jatkaamaan aiheesta enemmän. Haastattelutilanteessa vastaajaa pystytäänkin kiinnostuksen osoittamisella motivoimaan, mikä ei monissa muissa tiedonkeruu menetelmissä onnistu. Etenkin puolistrukturoitua haastattelumenetelmää käytettäessä voidaan vastauksia kuitattaessa esittää myös laajennusehdotuksia, jolloin haastateltavaa saadaan avaamaan käsiteltyä asiaa vielä tarkemmin. Haastattelut ovat kuitenkin poikkeuksetta vuorovaikutustilanteita, haastateltavan yksinpuhelu ei täytä haastattelun kriteerejä vaan haastattelijan vaikutus haastattelun käytettävyyteen tutkimuksen kannalta on hyvin merkittävä. (Hirsijärvi & Hurme 2001, 36; Ruusuvuori & Tiittula 2005, 25 – 29.)

Teemahaastattelussa, joka on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, keskustelua on mahdollisuutta viedä syvemmälle ja paneutua asioihin, jotka ovat haastateltavalle itselleen merkityksellisiä ja joita ei välttämättä voida etukäteen suunnitella. Teemat ovat kuitenkin ennalta harkittuja ja kyky haastattelun suuntaamiseen haluttuun suuntaan, joko haastateltavaa tai haastattelijaa mukailleen, säilyy haastattelijalla. Teemahaastattelussa annetaan tilaa ihmisten tulkinnoille ja asioille antamille merkityksille, mikä on ihmisen omia kokemuksia tutkiessa keskeistä. Tämä menetelmä antaa myös mahdollisuuden vuorovaikutustilanteessa syntyville merkityksille. (Hirsijärvi & Hurme 2001, 47 – 48.)

Haastattelun synnyttämä aineisto täytyy litteroida tutkimuksen vaatimaa analysointia varten. Litterointikin on kuitenkin aina tulkintaa, johon ei voida sisällyttää vuorovaikutustilanteen koko totuutta. Äänenpainot, tauot, ilmeet ja eleet jäävät kirjallisesta versiosta herkästi pois, mikä saattaa muuttaa vastauksien merkityksiä. Litteroituun tuotokseen ei myöskään päädy nauhoituksen ulkopuoliset keskustelut tai ympäristökijät, mitkä nekin saattavat vaikuttaa aineiston sisältöön. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 24.) Objektiivisuus ihmisiä tutkivissa tieteissä synnyttää tiettyjä haasteita. Tutkijan tulisi samanaikaisesti pysyä tutkimuksestaan ja sen merkityksistä ulkopuolisena ja toisaalta päästä syvälle sisälle omaan aineistoonsa ja pystyä tulkitsemaan tutkittavien

kokemuksia oikein, eli samoin kuin he ovat ne kokeneet. Tutkijalla ja tutkittavilla on kuitenkin erilaiset kokemukselliset lähtökohdat ja tutkija käsitteleeikin maailmaa oman kokemusmaailmansa kautta, eikä täydellinen samastuminen haastateltaviin ole siis mahdollista. Tällöin sisältöjä ja merkityksiä voidaan tulkita täysin eri tavoin kuin haastateltava itse on sen kokenut. (Varto 1992, 23 – 24.)

Aiheena sosiaalisen pääoman tutkiminen ei myöskään ole aivan ongelmaton. Sosiaalista pääomaa ei voida suoranaisesti mitata, vaan sen tutkiminen perustuu aina yksilön omien kokemusten tulkitsemiseen, johon vaikuttaa merkittävästi myös esimerkiksi hänen fyysinen elinympäristönsä ja kokemusmaailmansa. Positiivisten tulosten syntyessä esimerkiksi oman onnellisuuden tai hyvinvoinnin saralla niiden tulkitsemisessa on vaikea sanoa onko niihin vaikuttanut nimenomaan henkilön sosiaalinen pääoma vai jokin toinen muuttuja hänen elämässään. Tutkimuksessani keskityn maantieteellisesti saman alueen nuoriin, mutta silti erilaiset kasvu- ja elinympäristöt ovat merkittäviä muuttujia. (Iisakka 2004.) Haastattelu on kuitenkin toimivin keino tällaisten abstraktien alueiden mittaamiseen, joille ei ole objektiivisia testejä. (Hirsijärvi & Hurme 2001, 36).

Myös itse tiedon kerääminen on haastavaa, koska ihmiset eivät välttämättä edes tiedosta jonkin yhteisön luoman sosiaalisen pääoman vaikuttavuutta heihin itseensä. Tällaisia asioita käsitellessä esimerkiksi haastatteleamalla, joka perustuu ihmisen omaan tietoiseen käsitykseen hänestä itsestään, ei välttämättä saada kaikkea olennaistakaan tietoa ilmi. Yhteisön vaikutukset voivat olla hyvinkin suuria, mutta jollei ihminen itse asiaa pohdi ja käsittele, jää niiden alkuperät usein huomioimatta. Ei siis voida aina suoraan sanoa, että juuri tämä asia on vaikuttanut sosiaalisen pääoman kehittymiseen tällä tavalla. (Iisakka 2004.) Tämä vaatii tutkijalta suunnitelmallisia ja selkeästi jäsenettyjä menetelmiä tarvittavan tiedon keräämiseen. Selkeiden haastattelukysymysten avulla voidaan päästä käsiksi tietoon, jota haastateltava itsekään ei ole tiedostanut ja sen analysoinnin kautta saada vastauksia hankaliinkin tutkimuskysymyksiin.

5.2 Aineistonkeruuprosessi

Hain tutkimukseeni haastateltavia etsimällä Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan nuorisotyön Facebook-sivuilta erilaisia henkilöitä ja lähettämällä heille henkilökohtaisia

viestejä, jossa tiedustelin heidän halukkuuttaan osallistua haastatteluuni. Sain lyhyen tiedustelujakson jälkeen viisi vapaaehtoista, jotka olivat keskenään eri ikäisiä ja molemman sukupuolen edustajia. Tutkimukseni kvalitatiivisen ja kokemuspohjaisen luonteen vuoksi, ajattelin viiden haastateltavan olevan riittävä määrä, koska tutkimukseni käsittelee kuitenkin pääosin yksittäistapauksia, eikä pyrikään laajaan yleistettävään tietoon. Viittä haastattelua on kuitenkin vielä kohtuullisen helppo käsitellä sekä erikseen että yhdessä niin, ettei analyysi jää vain pintaraapaisuksi.

Sovimme jokaisen nuoren kanssa henkilökohtaisesti heille sopivan haastatteluajan kohdan ja -paikan. Haastatteluja toteutettiin Mikkelin ammattikorkeakoulun tiloissa, omassa asunnossani ja ulkoilmassa eräällä puistoalueella Mikkelissä. Haastattelupaikkoja sopiessamme minun täytyi kuitenkin pyrkiä tilaan, jossa saisimme keskustella rauhassa, eikä haastateltavaa jännittäisi paikka turhaan. Haastateltavien omat kodit olisivat varmasti olleet heille tutumpia ympäristöjä, mutta en kuitenkaan voinut itse itseäni sinne kutsua, kun he eivät sitä ehdottaneet. Mielestäni saimme kuitenkin sovitua suorituspaikan yhteisymmärryksessä. Haastattelut suoritettiin huhtikuun 2014 aikana. Haastattelut etenivät enimmäkseen tekemäni teemahaastattelurungon pohjalta, kuitenkin joitakin kysymyksiä lisäten ja jättäen toisia pois, riippuen haastateltavan vastauksista.

Äänitin haastattelut digitaalisella sanelimella ja haastatteluaineistoa minulle lopulta kertyi 3 tuntia 49 minuuttia. Litteroin äänitiedostot tekstimuotoon, josta aineistoa kertyi yhteensä 48 sivua. Haastatteluäänitykset ovat muuten sanasta sanaan litteroituja, mutta joitakin täytesanoja, kuten ”*semmonen, niinku ja joo*” olen paikoitellen jättänyt tekstistä pois, niiden valtavan toistuvuuden vuoksi. Niillä ei kuitenkaan pitäisi olla vaikutusta itse asiasisältöön. Litteroinnissa annoin haastateltaville tutkimuksessa käytettävät nimet H1 – H5.

5.3 Kvalitatiivisen tutkimuksen etiikka

Tutkimustani varten suorittamani nuorten haastattelut perustuivat täysin haasteltavien vapaaehtoiseen osallistumiseen. En painostanut tai lahjonut heitä haastatteluun osallistumiseen mitenkään, mikä onkin tärkeää aidon vapaaehtoisuuden ja osallistumismotivaation saavuttamiseksi. Tutkimusaiheeni ei kuitenkaan ole kovin arkaluontoinen ja

haastateltavani olivat sen ikäisiä ja siinä kunnossa, että he pystyivät antamaan suostumuksen osallistumiseensa itse. Ennen jokaisen haastattelun alkua myös kerroin haastateltavalle kuinka ja mihin hänen vastauksiaan tullaan käyttämään. Myös joidenkin haastattelujen aikana haastateltavilta heräsi vielä kysymys siitä, mitä he uskaltavat sanoa. Vakuutin heitä, että aineistoa tullaan käyttämään täysin anonymisti, eikä heitä voida pitää vastuussa mistään tutkimukseni sisällöstä. Etiikan kannalta keskeisintä tällaisessa ihmisten kokemuksia tutkivassa tutkimuksessa onkin tutkittavien suostumus ja tutkimuksesta heille mahdollisesti aiheutuvat haitat ja hyödyt. (Länsimies-Antikainen 2008, 91, 99.)

Kiinnostavaa olisi myös ollut mitkä sitten olivat haastateltavien motiivit tutkimukseen osallistumiseen. En kuitenkaan alkanut selvittämään niitä, koska olin vain tyytyväinen ylipäättään saadessani osallistujia tutkimukseeni. Haastateltavien erilaiset motiivit voivat kuitenkin vaikuttaa heidän vastauksiinsa ja sitä kautta tutkimukseni tuloksiin. Erilaisia motiiveja osallistumiseen voisi olla esimerkiksi halu auttaa minua, halu saada oma mielipiteensä kerrottua ja kuulluksi tai halu antaa tietynlaista kuvaa seurakunnan nuorisotyöstä. Näillä eri motiiveilla voidaan saada erilaisia vastaustuloksia, riippumatta tutkittavan omasta aidosta mielipiteestä. He voisivat esimerkiksi antaa vastauksia, joita luulevat minun haluavan saada tai sitten esittää valheellistakin kuvaa käsiteltävästä aiheesta sen suojelemiseksi tai totuuden peittelemiseksi. (Eskola, Vastamäki 2007, 26 – 27.)

5.4 Aineistoni sisällöstä

Haastatteluaineistoa analysoin ja tutkin litteroiden kautta, mutta omaan näkemykseeni voi kuitenkin vaikuttaa kokemukseni ja muistikuvani haastattelutilanteesta ja niiden tulkitseminen. Litterointiin eivät kuitenkaan ole päätyneet nonverbaaliset viestit, mahdollinen sarkasmi vastauksissa, erilaiset äänenpainot, haastattelutilanteessa vallinnut ilmapiiri ja haastattelua ennen ja jälkeen käydyt keskustelut. En myöskään voi tietää, kuinka saadun aineiston sisältöön on voinut vaikuttaa haastattelijan kokemus tilanteesta. Itselläni ja haastateltavilla oli kuitenkin selkeät ja erilaiset roolit ja asemat haastattelutilanteissa ja me myös tunsimme toisemme entuudestaan jo jollain tasolla, joten molemmilla oli jonkinlaiset ennakkokäsitykset toisistaan. Näillä tekijöillä on voinut olla vaikutusta sekä haastattelijan antamiin vastauksiin että minun tulkintaani niistä.

5.5 Haastatteluaineiston analysointi

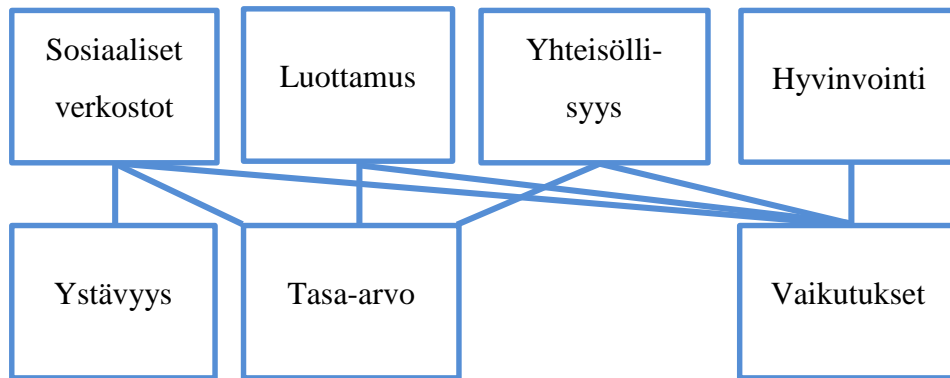
Aloitin aineiston analysoinnin lukemalla uudelleen kaikki litteroidut haastattelut pariin kertaan ja tekemällä niistä muistiinpanoja. Kirjoitin ylös jokaisen haastateltavan korostamia tutkimukseni kannalta tärkeitä vaikuttavia asioita ja teemoja. Osa teemoista oli jo ennalta valittuja haastattelurunkooni pohjautuen määritelmäni sosiaalisen pääoman osa-alueista. Luettuani haastatteluja ensin yksittäisinä kokonaisuuksina jaoin ne fyysisesti leikkaamalla ja liittämällä samankaltaiset teemat, vaikutukset ja tekijät yhteen toisten haastateltujen sitaattien kanssa. Haastattelurunkoni ulkopuoliset teemat kehittyivät aineistossani useaan kertaan ilmenevistä tekijöistä, joita en ollut etukäteen suunnitellut. Näin ne kuitenkin tärkeiksi tutkimukseni kannalta ja pystyin linkittämään ne myös valitsemiini teemoihin.

Käydessäni läpi haastatteluaineistoa tarkemmin huomasin, etten ollut osannut kaikkiin tarttua mielenkiintoisiin aiheisiin lisäkysymyksillä. Etenkään sosiaalisiin verkostoihin, niiden merkityksiin ja tuomiin etuihin en paneutunut tarpeeksi syvälle. Haastattelutilanteissa pyrin käymään kaikki aiemmin suunnittelemani teemat ennen kuin haastateltava kyllästyy. Huomasin monessa haastattelussa jo puolen tunnin jälkeen pientä hyytymistä ja vastaukset lyhenivätkin loppua kohden, siksi tuntui luontevalta, etten pitkitäisi tilannetta enempää lisäkysymyksillä. Kuitenkin näin jälkikäteen olisin halunnut saada lisätietoa joistakin haastateltavien mainitsemista asioista. Kaikki ennalta suunnittelemani kysymysteemat, eivät kuitenkaan loppujen lopuksi olleet niin merkittäviä tulosten kannalta, joten niitä minun olisi ehkä pitänyt osata karsia, jotta tärkeämmätkin teemat olisi saatu käsiteltyä vireystilan vielä ollessa korkealla. Haastattelujen toteutus oli kuitenkin mielestäni pääpiirteittäin onnistunut ja saamani aineisto oli riittävän kattavaa valitsemistani teemoista.

6 TULOKSET

Tässä osiossa käsittelen ja analysoin aineistoani ja nuorten vastauksia sekä niistä koamiani tuloksia. Pyrin löytämään niistä yhtäläisyyksiä sekä myös mielenkiintoisia eroavaisuuksia. Luokittelen alaluvut aineistosta esiin nostamieni, mielestäni tutkimukseni kannalta merkittävien teemojen alle. Teemojen valintaan on vaikuttanut yhden-

mukaisuus teoreettisen viitekehysten kanssa, josta löytyy neljä samaa teemaa ja sosiaalisen pääoman osa-alueita, eli sosiaaliset verkostot, luottamus, yhteisöllisyys ja hyvinvointi. Näiden lisäksi aineistostani tärkeiksi osa-alueiksi olen nostanut nuorten ystävyysuhteet, yhteisön sisäisen tasa-arvon ja sosiaalisen pääoman vaikutukset nuorten elämään. Näissäkin alaluvuissa käsitellään teoreettisen viitekehysten mukaisia aiheita, mutta olen ne tulososioni selkeyttämiseksi jakanut omiin alalukuihinsa. Etsin aineistostani jokaiseen teemaan liittyviä lainauksia eri haastateltavilta, joissa käsitellään teeman kannalta keskeisiä asioita. Tulososiossani liitin jokaisen teeman alle joitakin lainauksia, joiden sisältöä analysoin tutkimukseni teoriapohjaan peilaten.

KAAVIO 1 Sosiaalisen pääoman osa-alueita

Yllä olevaan kaavioon olen tiivistänyt tulokseni osa-alueet yksittäisiksi sanoiksi. Siitä myös ilmenee, mihin teoriaosioni sosiaalisen pääoman osa-alueisiin lisäksi tulleet kolme uutta teemaa linkittyvät. Kaikki osa-alueet ovat luonnollisesti vuorovaikutuksessa keskenään ollessaan saman ilmiön osa-alueita. Alaluku vaikutuksista käsittelee sosiaalisen pääoman ja sen osa-alueiden vaikutuksia aineistoni nuorten elämään, joten se linkittyy vahvasti kaikkien osa-alueiden teoriaan.

Pyrin tulososiossa löytämään vastauksia kaikkiin tutkimuskysymyksiini peilaten teoriaosiotani aineistoni nuorten vastauksiin. Yksi tutkimuskysymyksistäni käsittelee sitä, miten Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan nuorisotyön toimintaan osallistuminen ja sen kautta syntynyt sosiaalinen pääoma ovat vaikuttaneet nuorten elämään. Kysymyksissä ja vastauksissa oli kuitenkin haasteellista erottaa se, mikä liittyy sosiaaliseen pääomaan ja mikä toimintaan ylipäätään, mutta tuloksissani pyrin löytämään vastauksista nimenomaan sosiaaliseen pääomaan liittyviä tekijöitä.

6.1 Nuorten sosiaaliset verkostot

Merkityksellistä yksilön sosiaalisen pääoman hyödynnettävyydelle on luonnollisesti toiset ihmiset ja niiden välille muodostuneet ihmissuhdeverkostot. Vaikka sosiaalinen pääoma on myös yksilön henkilökohtainen voimavara, on se muita pääoman lajeja vahvemmin sidonnainen muihin ihmisiin. Useimmiten yksilöllä sosiaalista pääomaa on sitä enemmän, mitä laajemmat sosiaaliset verkostot hänellä on.

Kaikissa haastatteluissa tuli ilmi se, että seurakunnan nuorisotyön kautta nuorten sosiaaliset verkostot ovat laajentuneet huomattavasti. Nuoret tutustuivat suuriin määriin eri ikäisiä ja eri kouluista olevia nuoria. Useimmiten nuoruuden sosiaaliset ympyrät rajoittuvat pitkälti oman koulun, naapuruston ja harrastusten piiriin. Seurakunta tuo kuitenkin tähän vaihtelua moninaisella osallistujajoukollaan, johon ei valikoiduta sosioekonomisen aseman, koulutustaustan tai henkilökohtaisten kykyjen tai taipumusten vuoksi, vaan se on avoin kaikille. Yksi nuorista mainitsi jopa, että Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan toimintaan voi osallistua, vaikka ei olisi edes seurakunnan jäsen. Nuoruus on erityisen otollista aikaa laajojen sosiaalisten verkostojen luomiseen. Nuoruuden identiteettikriisivaiheessa haetaan ikätovereista samaistumisia ja ihastumisia, sekä etsitään myös itseään suhteessa muihin ihmisiin, mikä ilmenee tarpeena tutustua lukuisiin erilaisiin uusiin ihmisiin. (Dunderfelt 2011, 84.)

”Seurakunta yhdistää hyvin monenlaisia ihmisiä, koska se ei sillei valikoi ihmisiä sinne vaan ne vaan niinku syntyy sinne, sittenku pistää viikonlopuks suurinpiirtein samanikäset samaan tilaan ja ne saa siellä keskenään vähän tutustua ja näin edespäin niin siellä löytää semmosia ihmisiä joiden kanssa tulee hyvin toimeen ja joista saa jotakin.” (H2)

Vaikka vastavuoroista hyötysuhdetta toivotaan, ei se kuitenkaan ole ennakkovaatimus avunantoon. Yhteisön muita jäseniä tuetaan myös pyyteettömästi ja vain heidän parhaansa hyväksi. Toisesta ihmisestä välittäminen heidän välitön auttaminen ovatkin huomattavia sosiaalisen pääoman tuntomerkkejä. Tässä, kuten myös itse yhteisöön kuulumisessa merkittävää on yksilön vapaaehtoisuus osallistumiseen ja yhteisön jäsenten tukemiseen. (Putnam 2000, 116 – 117.)

”Mä annan niille tukea siks koska mä tykkään niistä ihmisistä ja mä haluan vaan että niillä minun pitämilläni ihmisillä on hyvä olla. Mutta toisaalta on myös siinä sekin et mä haluan, tai jos mä en sais niiltä tukea takasin, niin kyllä se alkaa ärsyttää ja ei sitä sit kiinnosta niinku niin paljo...” (H1)

Yksi haastateltavistani on sosiaalisen pääoman ytimessä, kun hän keskustellessamme seurakunnan kautta syntyneiden ihmissuhteiden merkityksestä, pohtii sitä, kuinka hän voisi itse saada hyötyä tuntemistaan ihmisistä. Manipuloiva hyväksikäyttö on tietenkin asia erikseen, mutta yhteisön sisäinen avunanto ja –pyyntö nähdään positiivisina asioina ja voimavaroina. Tällainen sosiaalisen pääoman hyödyntäminen vain lisää pääoman määrää, eikä suinkaan kuluta sitä. (Putnam 1993, 169 – 170.) Tuntemiensa ihmisten tietojen ja taitojen hyödyntäminen on hyvin tärkeä sosiaalisen pääoman muoto. Se vapauttaa yksilön henkilökohtaisia resursseja muuhun toimintaan, kun ei tarvitse itse opetella selviämään kaikesta, vaan voidaan pyytää apua henkilöltä, joka hallitsee jo tarvittavan tiedon tai taidon. (Coleman 1988, 104.)

”Eiköhän noita löydy, et on noita vanhempia kavereita ja sitten aikuisikäisiä ihmisiä jos tarvitsee jottain sillein tietoo, taitoo, niin mä luulen että aikamoniosaajaa löytyy kyllä tosta porukasta.” (H3)

Muiden nuorten lisäksi kaikki haasteltavani liittivät myös nuorisotyön ohjaajat, eli papit ja nuorisotyöntekijät heidän sosiaalisiin verkostoihinsa. Heidät nähdään eräänlaisena turvaverkkona, joilta voisi pyytää apua tarvittaessa.

”Joo ne on nimenomaan nämä tärkeimmät ystävät löytyny täältä ja niihin voi aina luottaa ja niiltä pyytää apua, sitten nämä ohjaajatkin on tällaisia luotettavia aikuisia jotka oikeesti haluaa auttaa, ei vaan työkseen vaan ihan aidosti on kiinnostuneita miun elämästä ja siitä että jos mulla menee huonosti niin ne auttaa.” (H4)

”Ehkä myös semmonen et ne ohjaajat on niin älyttömän helposti lähestyttäviä niin sekin jotenki niinku luo semmosta et on niistä kavereista se turva mut on myös ohjaajista.” (H1)

Mielenkiintoinen eroavaisuus tulee kuitenkin esiin nuorimpien haastateltavieni (H2 ja H5) maininnoista, joissa kysyessäni nuorisotyön ohjaajista ja heidän luotettavuudesta he kertovat, että he luottavat ja näkevät tällaisena apuvoimana vain osan seurakunnan nuorisotyöntekijöistä ja papeista. Vanhemmat haastateltavat eivät tällaista erottelua tee. Luulisin syyn olevan siinä, että kun nämä vanhemmat nuoret ovat olleet aktiivisimmillaan, on tuomiokirkkoseurakunnan nuorisotyöntekijät ja nuorisopastorit olleet melko lailla poikkeuksetta samat henkilöt. Myöhemmin seurakuntien liittyessä yhteen on ohjaajiin tullut enemmän vaihtuvuutta ja nuoret ovat tehneet selkeää eroa siihen, ketkä heistä ovat luotettavia ja heille mieluisia sekä tärkeitä ihmisiä.

”Ne jotka ei oo hirveemmin ollu nuorten kanssa, niin kyl niistä vähän huokuu semmonen vähän kokemattomuus, mut se nyt on ihan luonnollista, mut kyl se vähän niiltä ohjaajilta, et ne jotka on hirveen tylsiä aikuisia, joille tuo seurakuntahommeli on vaan työ, niin se ei oo ehkä ihan paras ja semmonen niinku lähestymistapa, mitä siihen tarvittais. Kyllä miä ainaki ite koen pystyväni luottamaan, se on varmaan just kun on ollu niiden kanssa niin paljon, siis osan, ei tietenkään kaikkiin pysty enkä halua, mut ne joiden kanssa on ollu eniten tekemisissä niin kyllä ne on sellasia maanläheisiä ja nuorten kanssa toimeentulevia.” (H5)

Tapauksissa, joissa ohjaaja on asettanut itsensä auktoriteetin asemaan tai hänen arvo maailmansa tai suhtautumistapansa on ollut vahvasti ristiriidassa nuoren kanssa, ei ole syntynyt samanlaista luottamuksellista ja vastavuoroista suhdetta, jossa apua haluttaisiin antaa ja pyytää. Hierarkkiset järjestelmät, joissa vallitsee epätasa-arvo, luovatkin ihmisten välille herkästi epäluottamusta, jolloin sosiaalista pääomaa ei pääse rakentumaan. (Hyypä 2002, 50 – 51.) Nuorille mieluisan ja sosiaalisen pääoman kehittymiselle suotuisan ympäristön luomiseksi ohjaajien käytös onkin hyvin merkittävää.

”No riippuu kuka ohjaa... Mun muistot perustuu näihin (mainitsee nimet) leireihin, jossa tuntee olonsa hyvin tasa-arvoiseksi, mutta muunmu-

assa no, tässä nyt varmaan kauheesti kannata paskaa ruveta puhumaan, mutta esimerkiksi eräs leiri jolla olin isosena, tykkäsin isostelusta tosi paljon mut meillä oli semmonen pappi siellä ja sen käsitys tasa-arvosta tai tälläisestä oli jotenki hyvin omituinen ja voisin kuvitella et jos mä oisin sen pitämällä nuoriksella niin se olis jotenki aika etäinen henkilö ja niiinku auktoriteetti täysin sillä, ei kestä minkäänlaista kritiikkiä itseensä kuin taas jotkut ohjaajat osaa taas paremmin niinku nauraa itselleenkin, eikä oo niin sellasia että 'minun kunniaani nyt loukattiin' koska ei-hän se siitä oo kyse, vaan siitä nuorten ohjaamisesta ja et kaikilla on mukavaa, eikä siitä et joku johtaa sitä hommaa sitte.” (H2)

Nuorelle on tärkeää, että aikuinen osaa olla oikeassa roolissa oikeaan aikaan. Tarvittaessa aikuinen ja tuki sekä turva, tarvittaessa kaveri, joka osaa samaistua nuorten ajatusmaailmaan ja käyttäytymiseen. Yksi haastateltavistani kertoi nuorten asettavan ohjaajat korkeaan asemaan kunnioituksen vuoksi, mutta ohjaajat itse pyrkivät käyttäytymään nuorten kanssa tasa-arvoisesti.

”No tietysti ne tietää, et he on vastuussa nuoremmista, mut siinä vaiheessa kun mennään siihen toimintaan, missä ei niinku tarvii olla vastuussa, niin kyllä aika samoilla tasoilla ollaan, sit ollaan vaan niinku kavereita.” (H3)

Vanhin haastattelemistani nuorista oli osallistunut seurakunnan nuorisotyön toimintaan jo kuuden vuoden ajan. Se on nuorelle iso osa elämästä ja hyvin kriittisessä elämänvaiheessa. Merkityksellistä nuoren sosiaalisen pääoman karttumiselle onkin perinteet, pysyvyys, ennustettavuus ja pitkäkestoisuus. Laajoja sosiaalisia verkostoja ei luoda hetkessä ja niiden ylläpitäminen ja kasvaminen tärkeiksi ja luottamuksellisiksi suhteiksi vaatii aikaa. Nuoren elämässä koulu- ja opiskelukaverit saattavat vaihtua nopeaankin tahtiin, joten on tärkeää, että ihmissuhteita löytyy myös toisenlaisesta, kestävämmästä ympäristöstä. Vahvimmat suhteet syntyvät usein siitä, kun ihmisten välisiä sidosryhmiä on useampia, esimerkiksi sekä koulu että seurakunta. (Coleman 1988, 113 – 114.)

”...on sieltä myös säilyny noita tärkeitä ystäviä myös tuolta yhteisöstä että se vieläkin on vähän semmonen yhdistävä tekijä ja sitten on ollu näitä vanhojen nuortenleirejä tässä käyty, niin siellä pääsee aina tapaamaan näitä vanhoja kavereita vuosien takaa, sinne on helppo palata siihen samaan tavallaan niinku palata omaan nuoruuteen ja sillein siihen samanlaiseen ajatusmaailmaan ja siihen toimintaan kuin oli silloin vuosia sitten, kun se sisältö on vieläkin ihan sama, niin se on kyllä no ei oo niin tärkeitä enää nykyään, mutta on silti tällaisia hyviä kavereita ja vaikka ei ois nähny vuosiin ja sitten kun tapaa ja ne on tätä samaa vanhaa porukkaa niin niiden kanssa on helppo olla, se on kuitenkin sellanen yhteinen kokemus ollu silloin nuorempana niin vahva et se yhistää vieläkin.” (H4)

6.2 Muodostuneet ystävyysuhteet

Koska haastateltavani korostivat erityisesti tätä, olen sosiaalisista verkostoista nostanut erilleen vielä yksilölle itselleen merkittävimmät tämän yhteisön kautta saadut ihmissuhteet, eli ystävyysuhteet, joihin kuuluu vahvasti vastavuoroinen luottamus- ja avunantosuhde. Jokainen haastateltavani kertoi haastattelussaan saaneensa parhaat ystävänsä Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan nuorisotyön kautta. Yhteisön vaikutukset nuorten merkittävien ihmissuhteiden rakentumiseen ja sitä kautta heidän koko elämäänsä olivat nuorille itselleen hyvin merkittäviä.

”Sieltä mä oon saanu kaikista läheisimmät ystävät ja semmoset niinku tuttavat myöskin ja sellasia oikein mukavia tuttavvia.” (H1)

”...on miulla myös tällasia ystäviä joihin on tutustunu vaan ainoastaan nuoriksella ja nykyään on todella paljon tekemisissä...” (H2)

”...oikeestaan kaikki mun parhaat kaverit tai ystävätkin on ollu tossa toiminnassa mukana, osaan oisin ehkä tutustunu muutenkin, mut osaan välttämättä en...” (H4)

Syitä siihen, miksi parhaat ystävät ovat löytyneet juuri tästä yhteisöstä, esitettiin useita. Muun muassa nuortenleirien ohjelma, suuret osallistujamäärät, yhteiset vahvat kokemukset, tiivis yhdessäolo ja avoin sekä positiivinen ilmapiiri ovat vaikuttaneet ystävyysuhteiden rakentumiseen merkittävästi. Yksi nuorista kuitenkin korosti sitä, ettei seurakuntanuorissa ole mitään ihmeellistä, että ei sieltä sen vuoksi löydy ne parhaat ystävät. Hänen mukaansa ketkä tahansa ystävyystyivät keskenään, jos vaan viettäisivät yhtä paljon ja tiiviisti aikaa keskenään, kuin seurakunnan nuorisotyössä aktiivisesti käyvät. Seurakunta vain luo hyvät puitteet nuorten ajanviettoon ja sitä kautta tutustumisympäristöksi. Dunderfeltin mukaan juuri 15 – 18-vuotiaana, jolloin haastattelemani nuoretkin ovat olleet aktiivisimmillaan toiminnassa mukana, ihminen pyrkii etsimään itselleen uusia syvällisiä perheen ulkopuolisia ihmissuhteita (Dunderfelt 2011, 85).

”No niinku sanoin jo aikasemmin niin nää kaikki tutustumisleikit ja myllerrykset ja nimien opettelut ja käydyt keskustelut omasta ja toisten elämästä ja luottamusharjoitukset ja yhteiset retket ja kokemukset, niin ne on kaikki luonu tätä ympäristöä, missä on helppo tutustua toisiin ihmisiin ja sit tää yleinen ilmapiiri on sillein tosi avoin ja yleispositiivinen ja ihmiset haluaa tutustua toisiinsa ja kaikki haluaa saada kavereita.” (H4)

”No se just et siellä ollaan porukassa ja ollaan just se viikonloppu niinku yhdessä, niin siinähan just tulee juteltua aika monenkin tyyppin kanssa... ..koska siellä on paljon porukkaa, niin siellä tutustu puolessa vuodessa sataan ihmiseen suurinpiirtein, varmaan enemmänkin...” (H5)

Näistä ja monista muistakin vastauksista ilmenee se, että nuorten näkökulmasta seurakunnan nuorisotyössä korostuu ehdottomasti ”nuorikset”, eli nuortenleirit. Myös nuorisotyön toimintasuunnitelman mukaan erilaisilla leireillä tavoitetaankin suurimmat osallistujamäärät, joten niitä voisi sanoa siltä kannalta seurakunnan nuorisotyön tärkeimmäksi työmuodoksi. Vastaajat puhuivat melkein yksinomaan nuortenleireistä, kun kysyin seurakunnan nuorisotyön toiminnasta. Muita mainittuja tilaisuuksia olivat gaalaillat, kartsakirkot, eli lyhyet nuortenillat Tuomiokirkon kryptassa, musiikkitapahtumat, retket ja vaellukset.

6.3 Hyvinvointia edistävää

Yhteisössä, jossa syntyy sosiaalista pääomaa, voidaan nähdä olevan yksilön hyvinvointia edistäviä vaikutuksia. Yhteisön luoma sosiaalinen pääoma voi vaikuttaa henkilön käsitykseen itsestään sekä omista voimavaroistaan, edistää hänen jaksamistaan ja mielenterveyttään ja luoda myös ympäristöä ja mahdollisuuksia fyysisen hyvinvoinnin edistämiseksi.

Kaikki haastateltavani kokivat seurakunnan nuorisotyön vaikutukset heidän henkiseen hyvinvointiinsa positiiviseksi. Tämän yhteisön toimintaan osallistuminen on tuonut heidän elämiinsä paljon onnellisuutta ja jaksamista kenties vaikeinakin nuoruusvuosina. Nuorelle ihmiselle on hyvin tärkeää kokea kuuluvansa johonkin ryhmään ja tulla hyväksytyksi omana itsenään. Nuorelle ei enää riitä vanhemmilta saatu huomio ja hyväksyntä, vaan jopa kaikkein tärkeimmäksi asiaksi elämässä nousee vertaisten hyväksyntä ja arvostus. (Sinkkonen 2010, 57.)

”No semmoset yhteisöllisyyttä herättävät jutut ja semmosta hyväksyntää tuovat aktiviteetit, ne kyllä ja sit semmonen niinku että puhuttiin jotain vähä vaikeempaa yhdessä niin se loi semmosia läheisempiä välejä ehkä joihinkin, semmosia niinku yhteisöllisyyttä luovia ja sillein niinku, ei sitä oikein voi tarkemmin sanoa, kyllä ne vaikuttaa ja semmoset toiminnat joissa tuntuu et hyväksytään tällaisena kun on, sellaset on ollu hyvin ratkasevia. Kyllä se on henkisesti niin paljon auttanu sellasta murrosikästä tyttöä joskus.” (H1)

Henkiselle hyvinvoinnille merkityksellistä on myös päästä jakamaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan, joita etenkin nuoruudessa tulee paljon uudenlaisia ja vahvoilla tunneltauksilla, muiden ihmisten kanssa. Nuoruudessa on tärkeää päästä vertailemaan omia tietojaan ja käytäntöjään kaltaistensa kanssa, sekä peilaamaan toimintansa aiheuttamia reaktioita toisissa ihmisissä. (Pirskanen 2007, 126.)

”...siellä kun pystyy ihmisille puhumaan, niin se purkaa aina omia paineita ja sitten ne ei jää omaan päähoppaan pyöriskelemään.” (H3)

Identiteettiään ja omaa paikkaansa etsiessään nuorilla on suuri tarve kokea vertaisuutta ikätovereidensa kanssa. Nyky-yhteiskunnassa vanhempien ja nuorten roolit ovat muuttuneet epäselvemmiksi ja vuorovaikutussuhteet heikommiksi. Vanhemmilla ei usein koeta olevan enää niin suurta mahdollisuutta vaikuttaa nuorten elämään ja käyttäytymiseen. Kaveripiirin ja vertaisryhmien vaikutukset nuoren sosiaalistajana ja identiteetin muovaajana ovat kasvaneet yhä merkittävämpään rooliin. (Pirkanen 2007, 126 – 127.)

”...varsinkin nuorena tosiaan ei niinku oo oikein asioista tullu puhuttua kenenkään kanssa, niin oli just hyvä että oli tällänen paikka jossa näitä kokemuksia ja ajatuksia sai käydä läpi oikein kunnolla näitten samankaltasten ihmisten kanssa ja siitä sitten sai tällasta jotenkin tällästä itsevarmuutta vai miten sen nyt sanois, no sitä ettei oo yksin näiden asioiden kanssa voi kokea että muutkin on samassa tilanteessa ja sillein se ehkä helpottaa sitä mahdollista ahdistusta siinä.” (H4)

Sosiaalisen pääoman mahdollisuudet vaikuttaa yksilön hyvinvointiin ovatkin pääpiirteittäin nuorten mainitsemissa esimerkeissä siitä, että pääsee avautumaan omista asioistaan, kertomaan ongelmistaan ja saamaan niihin tukea ja hyväksyntää. Tällöin hankalienkin asioiden kanssa on helpompi elää, kun tietää, ettei ole yksin ja puhuminen edistää myös asioiden käsittelyä oman pään sisällä. (Hyypä 2002, 33 – 34.)

Myös H4:n mainitsema itsevarmuus ja itseluottamus ovat olleet merkittäviä vaikutuksia usealle aineistoni nuorille. Niihin on vaikuttanut luottamuksenosoitukset ohjaajilta, vertaisuuden kokeminen, apuohjaajana toimiminen. Seurakunnan nuorisotyössä monet ovat saaneet myös tärkeää esiintymiskokemusta ja –varmuutta. Esiintymistä on harjoiteltu musiikkitapahtumissa, näytelmissä ja ohjaamistehtävissä. Yhteisössä rakentunut itseluottamus on todella tärkeää nuoren positiiviselle kehitykselle. Sillä voidaan ennaltaehkäistä monia sosiaalisia ja psyykkisiä ongelmia. (Maunu 2013, 35.)

”...semmonen niinku yleinen esilläoleminen ja esiintyminen on tuonu tosi paljon varmuutta niinku itelle, ollu kaikennäköisissä teatteripikkupätkissä mukana, semmosta itsevarmuutta ja itseluottamusta tuonu.” (H2)

”Siinä että pitää jollekin sadalle ihmiselle ohjeistaa jotain leikkejä niin kyllä siinä saa sellasta itsevarmuutta ja esiintymisvarmuutta, et uskaltaa olla siellä muitten ihmisten edessä.” (H4)

Yksi haastateltavistani koki omaa hyvinvointiaan edistäneen sen, että hän on oppinut seurakunnan nuorisotyössä entistä ennakkoluulottomammaksi ja rennommaksi sosiaalisissa tilanteissa. Hän kertoi kokeneensa aiemmin monet tilanteet, joissa tapasi uusia ihmisiä stressaaviksi ja ahdistaviksi, mutta seurakuntayhteisön kanssa toimittuaan hän kokee tilanteen parannuttua huomattavasti.

”Kyllä semmonen niinku, rentous on niinku siellä just poikinu. Aikaisemmin just kasiluokalla ei ollu sellanen hirveen rento ulospäin, et ei ois välttämättä jos on jutellu kaks minuuttia jonkun kanssa niin voinu olla ihan lunkisti ja ois ollu niitä ennakkoluuloja, mut sitku on oppinu niistä vähän pääsemään eroon niistä ennakkoluuloista niin on tullu sellanen rennompi oletus ihmisiä kohtaan ja oppinu itekin olemaan rennompi. Tuolla on vaan oppinu kantapään kautta, et se ei oo niin kun miltä näyttää, niin ei se oo sitä tyyppiä välttämättä. Et kyllä siellä henkisesti on muuttunu, se on myös aika paljon stressittömämpää kun ei heti ajattele ihmisestä et millanen se on ja tällein.” (H5)

Fyysiseen hyvinvointiin vaikutukset olivat vähäisemmät kuin henkiseen, mutta joitakin tekijöitä löytyi siihenkin. Seurakunnan nuorisotyön yhteisön nähtiin aktivoivan ainakin nuorten elämää, rytmittävän arkea ja tuovan heille joitain uusia liikunnallisia toimintoja. Useimmat haastateltavista mainitsivat varsinaisiksi fyysisiksi vaikutuksiksi vain liiallisen syömisen leireillä, mutta sillä ei koettu olevan kovin pitkäaikaisia vaikutuksia. Uskoisin kuitenkin toiminnan aktivoineen myös muita kuin H4:ää, koska monet mainitsivat osallistuneensa aktiivisesti useisiin eri toimintoihin, kuten esimerkiksi leireihin, vaelluksiin, hiihto- ja syysretkiin, mutta fyysisiä vaikutuksia ja etenkin tuloksia on itsessään hieman hankala huomata.

”Kyllä se varmasti aktivoi minua silloin nuorempana, et just aika paljon tosi paljon olin kotona ja pelasin tietokonetta niin ehkä ihan hyvä että tuli välillä lähdettyä tällaseen aktiiviseempaakin toimintaan niinku nuor-

tenleireille ja retkille. Viikonloputkin ois varmaan menny kotona istuesssa ja mussuttaessa jos ei ois tullu lähettyä sinne leireille puuhaamaan. Tietysti sitten nuo kaikki leirit ja retket joissa on oppinu metsässä olemaan ja sitten näitä ihan liikuntajuttuja, et oon käyny esim kiipeilemässä ja muuta, et kyllä se varmaan mua fyysisestikin on aktivoinu monella eri tapaa.” (H4)

Sosiaalisella pääomalla voidaan nähdä olevan myös päihteettömyyttä edistävä vaikutus. Yhteisössä, jonka toiminnassa päihkeitä ei käytetä, niistä ja niiden aiheuttamista vaikutuksista keskustellaan avoimesti, voidaan saada merkittäviäkin vaikutuksia nuoren ajatusmaailmaan ja käyttäytymismalleihin. Nuorten päihteidenkäyttö usein alkaa sosiaalisesta paineesta, jossa he haluavat päästä mukaan porukkaan ja olemalla samanlaisia ikätovereidensa kanssa, kun he käyttävät yhdessä päihkeitä. Yhteisö, joka tarjoaa päihteettömän vaihtoehdon ikätovereihin tutustumiseen ja yhdessä hauskanpitoon voi olla ratkaisevassa asemassa. (Maunu 2013, 36.) Haastattelemistani nuorista kolme mainitsi toiminnan päihteettömyyden tärkeäksi terveyttä edistäväksi tekijäksi.

”...mut ne leirit sillei vähän niinku avaa niitä lukkoja, niinku ne nuoret jotka on siinä pahimmassa teini-iässä, eikä ne oikein osaa käsitellä asioita ja kaikki on niin paha ja kipeää, ne saa niinku pohtia vähän niinku niitä kaikenlaisia teemoja vähän syvemmin, ehkä myös tohon liikuntaan ja päihteisiin tulee myös sellasta uudenlaista perspektiiviä, et tarviiko nyt oikeesti käyttää päihkeitä ja mitä hyvää mä saan elämäni siitä et mä liikun...” (H2)

”No kaikki tapahtumathan siellä on tietenkin päihteettömiä. Sit niinku jo sanoin et terveyteen panostettiin puhuttiin esimerkiks nuoruuteen liittyvistä asioista päihteistä ja liikunnasta ja levosta ja tälläsiä perusjuttuja käsiteltiin siellä. Just se et se anto monille sen päihteettömän vaihtoehdon viikonlopunviettoon.” (H4)

6.4 Tasa-arvo yhteisössä

Yhteisössä, jossa rakennetaan nuorille sosiaalista pääomaa ja yhteisö ylipäättään toimisi positiivisella tavalla, on hyvin tärkeää, että sen jäsenet ovat keskenään tasa-arvoisia. Sivusin aihetta jo alaluvussa 6.2 sosiaalisista verkostoista, mutta nyt keskityn nimenomaan nuorten kokemuksiin yhteisön tasa-arvoisuudesta. Tiiviin yhteisön voidaan myös nähdä edistävän yksilöiden tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa. Yhteisön kautta tai sen tukemana voidaan saada yksittäiset hiljaisetkin äänet kuuluville ja tulla huomaetuiksi. (Putnam 2000, 338.)

Haastateltavat sanovat yhteisön olevan pääpiirteittäin tasa-arvoinen ja toiminnassa pyrittävän tasa-arvoiseen käyttäytymiseen, mutta pieniä huomautuksiakin löytyy. Näkökulmia tuli muun muassa siitä, että yhteisössä ilmenee hierarkkisuutta, joka näyttyy siten, että vanhemmat nuoret huolehtivat nuoremmista ja siksi katsovat heitä ikään kuin alaspäin, mielestäni haastateltava ei kuitenkaan nähnyt tätä negatiivisena asiana. Yhteisössä, jossa hierarkkisuus ilmenee oman edun tavoitteluna toisten kustannuksella rakentuu jäsenten epäluottamusta ja koko yhteisö kärsii. (Hyypä 2002, 50 – 51.) Tässä tapauksessa ei hierarkkisuus ei kuitenkaan ilmene täten, vaan kyse on enemmänkin vastuun jakautumisesta.

”No on se aika (tasa-arvoinen) sillei laajasti kun kattoo koska, onhan joka yhteisössä tavallaan semmonen hierarkia, niin tuota mä sanoisin että se menee pikkasen sillei ikäjakauman mukaan, että mitä vanhempia ihmiset niinku on niin sitä alaspäin katotaan ihmisiä pikkasen sillei, voisko niinku pitää huolta tavallaan, isoveli valvoo –tyylillä, vähän vanhemmat kattoo mitä pienemmät tekee ja ne kattoo mitä niitten pienemmät tekee, on siellä tavallaan sellanen arvoasteikko.” (H3)

Vanhempien, sosiaalisesti lahjakkaiden tai kovaäänisten nuorten sanotaan saavan enemmän huomiota yhteisön muilta jäseniltä. Heistä tulee herkästi muita suosittumia ja sitä kautta muut voivat tuntea asemansa epätasa-arvoiseksi. Jokaisesta yhteisöstä nousee esiin tällaisia henkilöitä. Näitä yksilöitä kutsutaan mielipidevaikuttajiksi tai johtajiksi, sillä heillä on suuri valta yhteisön yleiseen mielipiteeseen tietyistä asioista.

Heitä arvostetaan, ihailaan tai ehkä jopa pelätään, mutta joka tapauksessa heidän vaikutusvaltansa vertaisryhmässä on merkittävä. (Sinkkonen 2010, 58.)

”No aikalailla (tasa-arvoinen), mut ei ihan. Eli esimerkiksi siellä niinku äänekkäimmät ja sellaset rohkeimmat kuitenkin niinku tavallaan niillä on enemmän niinku siellä sellasta emmänsanois että valtaa, mut mahdollisuuksia pitää hauskaa, voisin esimerkiksi sanoa että näytelmäleikissä jyrää ne kovaäänisimmät ja röyhkeimmät ihmiset, mut tää nyt tuli vaan ekana mieleen. Mut on ne tasa-arvoisessa asemassa ainakin ohjaajille, mutta niinku lähinnä sellanen niinku et kuka on suositumpi ja kuka ei.”
(H1)

”Mun mielestä on, mut ei kyllä kaikkien mielestä. Se niinku vähän riippuu siitä ihmisestä ja sen omasta tasa-arvoluokituksesta.” (H5)

Yhdessä tapauksessa haastattelemanuori kertoo joidenkin yhteisön jäsenten henkilökohtaisten mielipiteiden ja suhtautumistapojen vaikuttavan heidän väliseen ja sitä kautta koko yhteisössä vallitsevaan tasa-arvoon. Tapauksessa tuomitseva osapuoli todennäköisesti pitää itseään ylempiarvoisena ja syrjittävä taas alempiarvoisena. Yhteisön tasa-arvo on siis vahvasti sidonnainen yksilön henkilökohtaiseen kokemukseen. Yhteisön sisällä toisten jäsenten suosiminen ja puolestaan negatiiviset ennakkokäsitykset toisia jäsenenä kohtaan sekä haluttomuus päästää kaikkia jäseniä tasa-arvoisesti mukaan ryhmään vähentävät jäsenten viihtyvyyttä, motivaatiota yhteistoimintaan ja luottamusta yhteisöä ja muita jäseniä kohtaan. (Woolcock 2000, 30 – 31.)

” Jos joku on jonkun mielestä läski ja ruma niin se ei oo sit mukava ihminen, sitä mä oon kyllä ite ihmetelly et miten pystyy luokittelemaan niinku esim ulkonäön perusteella. Sit myös sellanen ominaisluonne et jos jollakin vähän toisenlainen niin se saattaa joihinkin vaikuttaa aika paljon niitten käyttäytymiseen, et ei niinku halua puhua kuin välttämättömiä juttuja, ettei ota kontakteja niinku muuten, sellasta mä oon ainaki huomannu tuolla.” (H5)

Haastateltavani kokivat kuitenkin saaneensa itse pääpiirteittäin tasa-arvoista kohtelua, mutta osasivat kertoa esimerkkejä, joissa kaikki eivät kuitenkaan ole tasa-arvoisia. Myös ryhmäytyminen pienempiin kuppikuntiin aiheutti yhden haastatteleman mieltä yhteisön sisäistä epätasa-arvoa. Hänestä tuntui, että kaikki eivät pääse mukaan haluamiinsa pienryhmiin, koska heille on muodostunut oma yhteisönsä ja sen sisäinen hierarkia. Näiden epävirallisten ryhmien sisällä ei vallinnut toimintamallia, jossa kaikki otettaisiin mukaan tasa-arvoisina ja ennakkoluulotta. Tällaiset suljetut ryhmitymät yhteisön sisällä vaikuttavat negatiivisella tavalla ympäröivään yhteisöön kokonaisuutena ja sen mahdollisuuksiin sosiaalisen pääoman kehittäjänä. Suljetuissa ryhmissä vallitsee usein ristiriitainen käsitys tasa-arvosta. Ryhmän sisällä voidaan toimia yhteisöllisesti ja tasa-arvoisesti, mutta sen ulkopuoliset eivät pääse osaksi tätä tasa-arvokäsitystä vaikka tahtoisivatkin, jolloin pienryhmä edistää laajemmin epätasa-arvoa. Eri pienryhmien tai ryhmien ja yksittäisten henkilöiden välille rakentuu vastakkainasettelua, jolloin yhteenkuuluvuus kärsii. (Putnam 2000, 339 – 341.)

”No kyllä ainaki sillon kun miä kävin niin suurimmaks osaks, mut totta-kai siellä alko pikkuhiljaa muodostua tällasia porukoita, mikä on yks syy siihen miks mä niinku sitte en enää niin suurta tarvetta oo tuntenu mennä sinne, on että esim nää omanikäset ne sillei jossain vaiheessa alko ryhmäytyä sellasiin omiin tämmösiin ja sitkun niille kehitty sellanen oma ryhmähierarkia ja omat sisäpiirijutut, mua on aina vähän alkanu oksettaa sellanen, et mua ei vaan kiinnosta tulla siihen sillai ”no hei otattekun mutki mukaan siihen”, mut taas siellä nuoriksilla ne taas käytäytyy ihan niinku ennenki, mut sit taas muualla ne niinku hengaa samassa porukassa ja niillä on jotenki kehittyny se juttu niinku eteenpäin ja oot jossain vaiheessa ite vähän tippunu siitä kelkasta siinä mielessä, mutta... No on ne siellä tasa-arvosia, niinku koska, kyl mä sanoisin että on.” (H2)

Yhteisön toiminnassa pyritään kuitenkin tasa-arvoiseen toimintaan ja ohjaajat nähdään pääpiirteittäin asettavan itsensä ja kaikki nuoret samalle viivalle tämä ilmenee muun muassa siinä, että ohjaajat eivät suosi tai syrji ketään ja he osoittavat luottamusta nuoria kohtaan kertomalla myös omasta yksityiselämästään ja kokemuksistaan. Yhteisön ohjaajana tai johtajana onkin tärkeää osata kohdata yhteisön jäsenet aidosti yksilöinä,

ylhäältä ohjailtavan massan sijaan. Johtajien on myös tärkeää saada ryhmän jäsenet sisäistämään ryhmän arvot ja tavoitteet, jotta niiden toteutuminen ei jää johtajien toiminnan varaan, vaan lähtee yhteisön jäsenistä itsestään. Hyvä menetelmä tähän onkin edeltä johtaminen ja esimerkin näyttäminen omalla käyttäytymisellään. Tällöin yhteisössä johtajasta tai ohjaajasta tulee autoritäärisen johtajan asemesta eräänlainen hyvän jäsenen malliesimerkki. (Raina 2012, 128 – 130.) Yhdellä haastateltavistani nuorista olikin johtajuudesta myös negatiivinen kokemus tämän yhteisön sisältä. Nuori oli kokenut leirin johtajan käyttäytymisen epätasa-arvoiseksi ja hänen asettavan itsensä muiden yläpuolelle. (Sitaatti aiheesta alaluvussa 6.1.) Tasa-arvo ja siihen liittyvät ennakkoluulottomuus ja hyväksyntä mainittiin myös arvopohjaisiksi ohjenuoriksi toiminnassa.

”...just tää kaikki hyväksyminen ja tasa-arvosuus ja tällänen on siellä ollu tosi vahvasti esillä aina. ...eli just tällei että kaikki hyväksyttäis siellä ja ei syrjittäis ketään ja otetaan mukaan, niin mä oon omasta mielestäni kyllä koittanu toimia sen mukaan siellä ja sillei tuoda sitä käytäntöön niinku sitä yhteisön arvomaailmaa.” (H4)

”No se arvomaailma on ainaki muuttunu aika rankasti ja sit se ihmiseen luottaminen ja ennakkoluulottomuus ja semmonen yhdessä toimiminen, semmoset on aika paljon niinku pohjautunu tuolta seurisjutuista.” (H5)

6.5 Luottamuksen rakentuminen

Jotta yhteisön sisällä sosiaalisen pääoman kehittymisen alusta olisi mahdollisimman suotuisa, on yhteisössä vallittava luottamuksellinen ilmapiiri. Luottamusta vaaditaan yhteisön toisia jäseniä kohtaan, yhteisön johtoa kohtaan sekä myöskin yhteisöä itseään kohtaan. Aihetta on sivuttu jo hieman aiemmissa alaluvuissa, mutta tämä alaluku keskittyy nimenomaan nuorten kokemuksiin yhteisön sisäisestä luottamuksesta, siihen mistä se juontaa juurensa ja kuinka se on vaikuttanut heihin.

Haastateltavistani suurin osa koki pystyvänsä luottamaan täysin nuorisotyön ohjaajiin, eli tämän yhteisön johtajiin. H5 ilmoitti, ettei voi, eikä halua luottaa kaikkiin yhteisön työntekijöihin, mutta luottaa kuitenkin niihin, joiden kanssa on ollut enemmän tekemi-

sissä ja joista on syntynyt hänelle positiivinen ja luotettava kuva. (Sitaatti aiheesta alaluvussa 6.1) Nuoret kokivat luottamusta ohjaajia kohtaan luovan heidän positiivinen persoona, heidän virka-asemansa ja sen tuoma vaitiolovelvollisuus sekä ammattitaito.

”Koen pystyväni luottamaan, koska, eiks niillä oo jonkinlainen vaitiolovelvollisuus siitä et mitä niille kertoo, ne on päällisin puolin ainaki monet tapaamani sellasia ihan mukavai ihmisiä eikä semmosia kusipäitä oo ainakaan hirveesti tullu vastaan onneks, se varmaan, se vaan on se niiden työnkuva semmonen et se herättää luottamusta.” (H2)

Aineistoni nuoret ovat kokeneet nuorisotyön ohjaajat luotettaviksi myös heidän itse osoittamansa luottamuksen ja luotettavuuden, aidon kiinnostumisen ja tasa-arvoisen suhtautumisen vuoksi. Seurakunnan nuorisotyöntekijöiden ja nuorten yhteinen tavoite, eli tässä tapauksessa nuorten hyvinvointi, helpottaa avointa kommunikointia, rakentaa molemminpuolista luottamusta ja edistää sosiaalisen pääoman rakentumista. Nuorten ja ohjaajien välisissä keskusteluissa on hyvin tärkeää, että ohjaaja osoittaa aidon kiinnostuksensa antamalla hyväksyvää palautetta, käyttämällä keskustelua edistäviä kysymyksiä ja tuoden esiin omiakin näkökulmia. (Poikela 2005, 43 – 44.)

”No kyllä mä ehottomasti pystyn luottamaan niihin, että ne on sillein osottanu sen että ne on luottamuksen arvoisia, sillei että ne, se on ainakin yksi että ne ite luottaa taas minuun tai meihin, että ne kertoo meille asioita omasta elämästään ja sillei jakaa ja on avoimia, et ne ei oo sillei missään roolissa tai pidä semmosta etäisyyttä ja ota jotain sellasta ylemmän, paremman ihmisen roolia vaan ollaa ihan samanlaisia ihmisiä ja puhutaan asioista toinen toisillemme, kyllä mä koen että niihin pystyy luottamaan.” (H4)

Suoranaisesti kukaan aineistoni nuorista ei pysty sanomaan luottavansa kaikkiin yhteisön jäseniin, joka on tietysti aivan luonnollista yhteisössä, jossa on noinkin suuret ja vaihtuvat jäsenmäärät. Kuitenkin lähtökohtaisesti suurin osa ennemmin luottaa yhteisön muihin jäseniin kuin epäilee heitä. Tutkimukset ovatkin osoittaneet, että vaikka yhteisössä vallitsisi yleisesti luottamuksellinen ilmapiiri ja sosiaalista pääomaa olisi

runsaasti, ei kaikkiin ihmisiin voida kuitenkaan luottaa yhtä paljoa. Ihmiset luottavat luonnostaan enemmän itsensä kanssa esimerkiksi taustoiltaan tai arvomaailmaltaan samankaltaisiin ihmisiin. (Ruuskanen 2007 24.) Tämä ei ole sosiaalisen pääoman kannalta ideaali tilanne, mutta todellisuudessa kaikki ei ole aina täydellistä.

Aineistoni nuorten kertoman mukaan yhteisön jäsenten välille luottamusta on rakentanut muun muassa toiminnassa vallitseva tasa-arvoisuus, eli kaikilta vaadittu sama panos osallistumiseen ja leireillä käytettävät luottamusharjoitukset. Luottamusharjoitukset ovat fyysisiä harjoitteita, esimerkiksi sokkokuljetusta tai kaatumisharjoituksia, joilla nimenomaan pyritään edistämään nuorten kykyä luottaa toisiin ja puolestaan olla luottamuksen arvoisia. Toisiin ihmisiin luottaminen onkin myös vahvasti sidonnainen kokemukseen omasta luotettavuudesta. Vastavuoroinen ja tasa-arvoinen toiminta, jossa luottamusta saadaan yhteisön johdon taholta ja muilta jäseniltä kannustaa yksilöä käyttäytymään luotettavasti. Tästä syntyy eräänlainen luottamuksen kierre, joka vahvistuu ajan myötä. (Putnam 2000, 138 – 139.)

”Suurimpaan osaan (luotan)... Ne leikit tosi paljon merkkää ne semmoiset, luottamusharjoitukset ja ne leikit et jokainen uskaltaa esim avata suunsa siinä missä piirissä missä pitää osata kertoa oma nimensä, mitä nyt voi sanookaan, mitä mahdollista, jokaisen pitää tehdä sama juttu, sama panos.” (H2)

Ennakkokäsitys useimmista seurakuntanuorista on, se että heihin pystytään luottamaan jo pelkästään siksi, koska he kuuluvat haastateltavien kanssa samaan ja heidän arvostamaansa yhteisöön.

”No se (luottamus) kyllä vaatii vähän enemmän sitä että tuntee henkilökohtaisesti ja sillein, mutta kyl semmonen sanotaanko, et en miä nyt epäile ketään ketä siellä on, et sellanen ennakkoluulo kaikista on et ”okei et ne on tänne lähteny, niin ne ei oo ihan mitään urpoja” mut sillei niinku yleisesti joo pystyy luottamaan, mut sitten henkilökohtasissa jutuissa tarttee vähän enemmän tuntea niitä tyyppejä, mut sillei karkeesti niinku pystyis.” (H5)

Vastavuoroinen ajatusten ja tunteiden jakaminen nuorten kesken sekä avoin keskusteluilmapiiri vaikeistakin asioista lisäävät nuorten luottamusta toisiaan kohtaan. Tämä asettaa nuoria samalle asemaan, kun jokaisella on henkilökohtaista tietoa jokaisesta ja kun nuori haluaa, ettei hänen asioitaan kerrota ulkopuolisille, hän ei myöskään kerro muiden asioita. Useimmat nuoret myös haluavat ylläpitää luottamuksellista ja avointa keskusteluilmapiiriä, joten sitä ei haluta mennä rikkomaan epäluottamuksellisella toiminnalla.

”Se riippuu ihan jäsenestä, en kaikkiin (luota), mut aika hyvin kuitenkin, et varsinki, esimerkiksi joskus niillä leireillä niin kyl mä siellä luotin et jos käsiteltiin jotain vaikeita asioita rasteilla niin ettei ne siitä huutele hirveesti sitte muualla.” (H1)

Lähtöolettamuksen yksilön luonteesta, käyttäytymisestä tai arvomaailmasta koetaan myös olevan ennustettavissa jo sillä perusteella, että hän on halunnut vapaaehtoisesti tulla mukaan yhteisön toimintaan ja olla mukana luomassa sitä.

”...jotenkin se kertoo jo siitä ihmisestä vähän jos se on lähteny siihen toimintaan mukaan, et se on tiettyntyyppinen sillein yleensä, et se haluaa osallistua tähän ja sillein et, näkee et tässä seurakunnan toiminnassa vois olla jotain hyvää ja sitä kautta ehkä noin yleisesti siinä porukassa ois jotain hyvää, se on ehkä se motivaatio siihen toimintaan osallistumiseen kuitenkin niin, siitä heti syntyy semmonen, että jos se on sinne lähteny ja haluaa siellä saada kavereita ja puhua asioista ja kuulla toisten asioita, niin kyllä siihen sitten voi luottaa jo vähän niinku pelkästään sillä perusteella, että tuota, sitten taas tuota yleisesti niin kaikki muut ihmiset, niin niistä ei voi tietää oikeestaan yhtään mitään niiden ajatusmaailmasta tai arvomaailmasta, niin sitten mä näkisin, et jos on niinku tän yhteisön jäsen niin se arvomaailma ois vähän ees samansuuntanen kuin täällä yhteisössä ja taas itelläni, niin silloin pystyy luottamaan siihen enemmän.” (H4)

Yhteiset arvot ja moraalikoodit luovat perustaa molemminpuoliselle luottamukselle ja sitä kautta sosiaalisen pääoman kehittymiselle. Yksilölle tulee tunne siitä, että hän on

samalla ”aaltopituudella” toisen kanssa, jolloin hänet koetaan itselle tutuksi, turvalliseksi ja luotettavaksi. (Seligman 2000, 48.)

”Kyllä varmaan enemmän (luotan) niihin jotka kuuluu, tai on semmonen fiilis, et se kertoo vähän ihmisestä et se lähtee tollasiin toimintoihin mukaan, et se just vaatii sit vähän enemmän tuntemusta ja taustatietoa ja tutkimusta siitä persoonasta. Mutta lähtöolettamus on sellanen et ne ois luotettavampia, vaikkei ne nyt välttämättä olekaan.” (H5)

Tiiviin yhteisön kautta saadut ihmissuhteet eroavat merkittävästi esimerkiksi koulun kautta luoduista ihmissuhteista, koska siellä ihmiset ovat veloitettuja tai ”pakotettuja” toimintaan, jolloin heidän motiivejaan tai intressejään ei voi ennalta mitenkään tietää. Osaltaan tämän oletuksen vuoksi kaikki haastattelemani nuoret luottavat enemmän yhteisön jäseniin kuin siihen kuulumattomiin ihmisiin, joita eivät ennalta tunne. Yhteiset sosiaaliset verkostot ja kokemustaustat luovat luottamusta yhteisön jäsenten välille, vaikka he eivät henkilökohtaisesti toisiaan tuntisikaan. (Putnam 2000, 136).

Luottamus yhteisöä kohtaan ilmeni kahden haastateltavan vastauksissa siten, että he eivät pelkää mennä seurakunnan nuorisotyön tapahtumiin yksinkään, koska he voivat luottaa siihen, että toiminta on jollain tapaa mielekästä ja yhteisö ”huolehtii” omistaan, eli heitä lähestytään avoimesti ja heidät otetaan porukkaan mukaan. Vaikka erikäiset yhteisön jäsenet eivät tuntisikaan toisiaan ennalta, he kokevat olevansa samaa porukkaa ja siksi heihin koetaan olevan helppo tutustua ja luottaa. Yhteisön jäsen kuitenkin edustaa itsensä lisäksi myös aina yhteisöään, jolloin positiivinen käsitys yhteisöstä assosioituu myös ennalta tuntemattomaan yhteisön jäseneseen. (Bourdieu 1986.)

”...jos miettii vaikka vanhojen nuorten leirejä, niin siellä on semmosta, tai et jos menee vaikka yksin, no esim kävin nyt viime lauantaina gaalaillassa, menin sinne yksin, mut löysin kuitenkin seuraa, luotin siihen porukkaan että kyllä ne ainaki näyttölee et mä kuulun siihen porukkaan jos ei mitään muuta, et ei siellä ketään syrjitä. Et silleen on sellanen luotto, ja se on vaikuttanu siihen mun käyttäytymiseen et uskallan mennä

koska luotan siihen et kyl sieltä joitakin, tai näyttelee seurallista. Niin en mä oikein muuta osaa sanoa.” (H1)

”...et esim ekana vuonna otti aina jonkun kaverin leireille mukaan, mut nykyään ihan sama et tunteeko sieltä ketään ja onko siellä ketään tuttuja, et mä ainaki uskallan lähteä sinne kun on semmonen etukäteisoletus et siellä on semmonen me-henki ja hyvä fiilis.” (H5)

Yhteisö on sisäistänyt tietynlaiset arvot ja ne synnyttävät tietynlaista käyttäytymistä ja puolestaan rajoittavat toisenlaista. Yksilön arvoja ja toimintaa voidaan kontrolloida yhteisön sisäisesti luomalla sosiaalista painetta halutun tuloksen saavuttamiseksi. ”Vääränlaisesta” käyttäytymisestä voi seurata sosiaalisia sanktioita, kuten maineen menettäminen tai yhteisöstä poissulkeminen. Yhteisön mahdollisuus kontrolloida yksilöitä, vähentää pelkoa siitä, ettei tällainen ei-toivottu käyttäytymismalli valtaa alaa yhteisössä ja puolestaan lisää yhteisön ennustettavuutta ja sisäistä luottamusta. (Ruuskanen 2007, 22 – 23.) Tästä samasta aiheesta haastatteleman H2 osaa kertoa käytännön esimerkin.

”Niiden vetäjien puheista ja muusta tulee sellanen tietynlainen sosiaalinen paine tiettyihin arvoihin, siihen että on luotettava ja kunnioittaa muita ja näin edespäin, se ois jotenki niin semmosta et jos joku rupeis siellä sooloilemaan ja käyttäytymään erilailla, ei siis sillein pahalla tavalla sosiaalinen paine, vaan sillei hyvällä tavalla, et kaikki tietää pelisäännöt, kukaan ei rupee sooloilemaan, ja jos joku rupeis niin se ois sellanen paheksunta ja yleinen mielipide ois niin semmonen ”tommosta ihan tyhmää, et ei olla ton kaa” –tyyppinen, niin ei siellä kukaan käytäydy niinku kusipää ja voi luottaa siis siihen.” (H2)

6.6 Yhteisöllisyys ja yhteenkuuluvuus

Edellä käsitellyt teemat voidaan kaikki liittää myös yhteisöllisyyteen. Toimiva yhteisö ei ole vain satunnainen joukko yksilöitä, jotka saavat siitä henkilökohtaista hyötyä ja tukea, vaan se on myös merkityksellinen toimija itsessään. Yhteisöllisyyttä ei synny kuitenkaan muodollisesta jäsenyydestä, vaan se vaatii jäseniltään erityistä halua kuu-

lua yhteisöön ja tunnetta yhteisöön kuulumisesta. Aito ryhmä tai yhteisö vaatii syntyäkseen ihmisjoukon ja sen kautta syntyneitä vuorovaikutussuhteita, joilla on yhteinen tarkoitus ja tavoite. (Saastamoinen 2007, 68 – 69.) Vastakohtana on ihmisjoukko, jossa yksilöt näkevät toisensa omien tavoitteidensa välikappaleina. Tällaisessa ryhmässä jäsenille ei synny yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Aro 2011, 38.) Toimiva yhteisö on kuitenkin jäsentensä muodostama ja luoma, mutta sen voi nähdä myös laajempana, pitkäkestoisempänä ja kyvykkäämpänä, kuin pelkän ihmisrykelmän.

Yhteisö ja yhteisöllisyys voivat olla käsitteinä hyvin abstrakteja ja vaikeastikin ymmärrettäviä, mutta silti jokaisella haastateltavallani oli niistä kokemuksia. Osa haastatteleistani nuorista ei ole enää ollut toiminnassa aktiivisesti mukana, mutta he kokevat vieläkin olevansa yhteisön jäseniä ja tuntevat seurakuntanuorten kanssa yhteenkuuluvuutta. Nuorten omaksuma yhteinen kulttuuri ja normisto, sekä halu kuulua samanhenkisten ihmisten kanssa yhteen ovat luoneet yhteisöstä vahvan ja nuorille merkityksellisen. Vaikka yksilö ei olisikaan aktiivisesti toiminnassa mukana, voidaan halu ylläpitää opittua käyttäytymiskulttuuria ja arvomaailmaa nähdä rajoja ylittävänä yhteisöllisyytenä myös nuoren muussa yhteisön ulkopuolisessa elämässä. (Saastamoinen 2007, 106.)

”Tunnen (yhteenkuuluvuutta) mutta ne ihmiset on aika paljon miua nuorempia ja meillä on eri elämäntilanteet, niin en hirveesti niiden nuorten kanssa koe olevani silleen, mutta kun mikään ei oo niinku muuttunu niin tuntuu että vähän niinku palaa ajassa taaksepäin ja sitte työntekijät varsinkin niin niitten kanssa silleen et tuntuu kuulevansa niinku porukkaan mutta, tavallaan joo, mutta tavallaan niinku ei, iästä johtuen.” (H1)

Kaikki haastateltavistani kertoivat olleensa aluksi hyvinkin aktiivisia yhteisön jäseniä. Aktiivisin kausi kuitenkin kesti keskimäärin kolme vuotta, jonka jälkeen osallistuminen alkoi vähenemään asteittain. Syiksi aineistoni nuoret mainitsivat ikäerojen kasvamisen suhteessa muihin yhteisön jäseniin, eli he kokivat itsensä liian vanhaksi tai eri elämäntilanteessa olevaksi kuin valtaosan muista nuorista. Toisen asteen opinnot ja muut harrastukset ja toiminnot alkoivat myös viedä enemmän aikaa 16 – 17 ikävuoden jälkeen.

”No nyt oon ollu (toiminnassa) vähenevissä määrin kun alkaa tulla ikää sillein enemmän, mut sillon ihan alkuaikoina niin tuli aika tiiviisti, ehkä viime vuos oli kaikkein tiiveimmillään sillein.” (H3)

”Lukion ykkösellä, sillon miä kävin ehkä joka toisella nuoriksella, melkein kaikilla, sitä aikasemmin kävin kaikilla melkein, todella aktiivisesti kävin, et jotain satunnaisia jäi ehkä välistä, mut just nyt tänä kakkosvuonna miulla on ollu yksinkertaisesti niin paljon tän koulun kanssa ja partio on kanssa semmonen et se vie ihan tuhattomasti aikaa.” (H2)

Yhteisöön kuulumisen tunne on ollut kaikilla aineistoni nuorilla ainakin alkuvaiheissa hyvinkin voimakas ja siihen on liittynyt paljon nuorelle tärkeitä asioita. Nuorelle oman yhteisön ja oman paikan löytäminen voi olla hyvinkin merkityksellistä identiteetin kehityksen kannalta. Nuoruudessa ihminen etsii itselleen uusia merkityksellisiä ihmissuhteita perheen ulkopuolelta, joihin peilata käyttäytymistään ja tunteitaan. Vanhemmista halutaan osittain irtautua, mutta tarve turvallisiin ihmissuhteisiin säilyy. (Sinkkonen 2010, 84 – 86.) Haastateltavieni mukaan seurakunnan nuorisotyön toiminnassa heille syntyi tiivis yhteisö, joka pitää omistaan huolta. Tätä yhteisöä halutaan tietoisesti rakentaa, kehittää ja ylläpitää haluttuun suuntaan.

”...kaikki halus osallistua siihen toimintaan ja sitte, että ne halus luoda sitä yhteisöä, tai siellä oli semmonen tai on pitkät perinteet joita sitten haluttiin jatkaa, siellä on semmonen positiivinen henki ja just aika ehkä välillä rankkaakin huumoria, mut sillein että siellä on oikeesti hauskaa ja viihtyy ja se niinku sitten motivoi sinne toimintaan osallistumiseen ja sitte kaikki haluaa että muutkin viihtyy ja sen takia sinne otetaan tosi helposti mukaan siihen joukkoon.” (H4)

Yhteisö pyrkii kasvamaan mahdollisimman suureksi, ottamalla kaikki avoimesti mukaan ja saamaan kaikki sen jäsenet motivoitua toimintaan ja viihtymään siellä. Haastattelemani nuorista kahdelle huumori ja hauskanpito olivatkin erityisen tärkeitä tekijöitä yhteenkuuluvuuden rakentumisessa ja myös heidän omia motiivejaan toimintaan osallistumiseen.

”Siellä nauretaan aika paljon, et miun mielestä kun on huumoria ja naurataan niin ei voi kovin huonosti asiat olla. Se on semmonen ainaki mistä ite ainaki tykkään, että on hauskaa kun on hauskaa ja ei silloin voi olla kuin hauskaa. Mut sitten myös jos on vaikka joku vakavampi juttu, jos vaikka perheessä sattunu jotain tai läheisiä kuollu niin kyllä siellä sitten aika yhteisöllisesti sitä tukeakin löytyy. Se on vähän niinku semmonen oletusarvo, että kaikilla on mukavaa ja ollaan toisten kavereita, niinku seurakunnassa, ainaki miun mielestä.” (H5)

Tällaisessa yhteisössä, jossa jäsenet haluavat ylläpitää ja rakentaa sen menestymistä, voi yksittäisten jäsenten sosiaalisen pääoman hyödyntäminen ja aktiivisuus hyödyttää koko yhteisöä. Yksilöt, jotka haluavat luoda positiivista, luottamuksellista ja tasa-arvoista ilmapiiriä, omista motiiveistaan riippumatta edistävät yhteisön kaikkien jäsenten hyvinvointia ja sosiaalisen pääoman karttumista. (Coleman 1988, 116.) Jokaisella yhteisöön kuuluvalla jäsenellä on mahdollisuus muuttaa yhteisöä ja siellä vallitsevaa ilmapiiriä. Vanhoilla ja uusilla jäsenillä yhdessä on vastuu siitä, mihin suuntaan yhteisössä halutaan edetä. Yhteisön sosiaaliset normit ovat muuttuvia, mutta jatkuvuus ja perinteiden muodostuminen on myös mahdollista, jos jäsenet niin tahtovat. (Bourdieu 1986.)

”No siis, ne ihmiset vaan käyttäytyy siellä erilaila siellä nuoriksella, niinku miten ne siviilissä käyttäytyy, et siellä jotenki ne vetäjät saa sellaisen ajatusmallin hetkellisesti, et nyt sun pitää hyväksyä nuo muut, olla niille avoin ja et ne ei oo siellä hirveesti semmosia yksikseen kyräilijöitä, et ne tulee just vaikka juttelemaan ihan ventovieraidenkin kanssa ja siitä just sitte tulee se että kaikki tietää et muut on sulle ystävällisiä ja semmosia avoimia, kun taas tällein niinku verrattuna jos nyt vaikka Mikkelin keskustassa kävelee niin ne ihmiset ei oo mun yhteisö, ne niinku, niistä ei voi tietää et mitä ne tekis jos niille menis juttelee tai jotain vastaavaa.” (H2)

6.7 Sosiaalisen pääoman vaikutukset nuoriin

Yksi tutkimuskysymyksistäni käsittelee sitä miten seurakunnan nuorisotyön luoma sosiaalinen pääoma näyttäytyy nuoren elämässä, eli mitä nuoret ovat kokeneet saavansa tämän yhteisön ja sen kautta syntyneiden ihmissuhteiden kautta. Sosiaalisen pääoman suoria vaikutuksia voi olla hyvin hankala hahmottaa, mutta olemme sitä haastateltavien kanssa joka tapauksessa yrittäneet. Aineistoni nuorille on omien sanojensa mukaan Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan nuorisotyöhön osallistuminen ollut hyvin tärkeää heidän kehityksensä ja nykyisen elämänsä kannalta. Aiemmissa alaluvuissa on jo hieman käsitelty sitä, mitä nuoret ovat kokeneet saavansa, mutta tämä alaluku paineutuu yhteisön vaikutuksiin vielä tarkemmin.

Yhteisön kautta rakentuneet sosiaaliset verkostot ja merkittävät ihmissuhteet on jo avattu edellä, mutta jokainen haastateltavani on saanut elämäänsä myös muita positiivisia asioita tästä yhteisöstä. Nuoret kokevat yhteisöön kuulumisen muun muassa vaikuttaneen heidän itsevarmuuteensa ja itsetuntoonsa, tuoneen ainutlaatuisia kokemuksia, antaneen alkusysäyksen uusiin harrastuksiin ja opettaneen uusia sosiaalisia taitoja. Seurakunnan nuorisotyön opillisia sisältöjä ja arvomaailmaakin on otettu omikseen, eikä vain sen vuoksi, että ohjaajat sanovat sen olevan ”oikea” tapa ajatella, vaan ne on koettu itselleen merkittäviksi ja yhteisön sekä oman elämän kannalta toimiviksi ohjesäännöiksi. Nuorten ideologiaan ja arvomaailmaan vaikuttaminen onkin muita elämänvaiheita tehokkaampaa ja kenties helpompaa. Nuoruudessa yksilö pyrkii etsimään ja kehittämään omaa käsitystään maailmasta sekä moraalistaan ja arvoistaan. (Dunderfelt 2011, 240.)

”On se ollut todella merkittävä tekijä mun elämässä, et varmaan aika paljon muovannu sitä et minkälainen ihminen musta on tullu, että mä paljon oon sosiaalisempi varmasti tuon vaikutuksesta ja sillein saanu tosi paljon niitä kavereita ja oppinu elämästä uusia asioita ja sitä avoimuutta, hyväksyntää ja ennakkoluulottomuutta ja kaikkia näitä tärkeitä arvoja, et on se siihenkin vaikuttanu selkeesti, sen kautta et siellä on näitä opetettu ja sit siellä yhteisössä näitä sitten käytännössäkin nuodatetaan ja niiden kautta eletään ja sit niissä tän kautta syntyneissä kaveriporukoissakin pyritään sellaseen toimintaan.” (H4)

Seurakunnan nuorisotyössä rakentuneen sosiaalisen pääoman vahvistamat kyvyt luottaa toisiin ihmisiin, luoda uusia ihmissuhteita ja kokea yhteenkuuluvuutta avaavat nuorille valtavasti mahdollisuuksia myös tulevaisuudessa. Näillä taidoilla uusin harraste- tai työ- tai muihin uusiin yhteisöihin liittyminen ja niissä toimiminen on huomattavasti helpompaa. (Maunu 2013, 39.)

”Joo, no siis siihen itseluottamukseen ja itsetuntoonkin vaikuttanu aika positiivisesti, et uskaltaa tehdä semmosta mitä ei välttämättä ois uskaltanu muuten tehdä ja sit sellanen yleinen kannustaminen luo sellasta hyvää henkeä ja niinku auttaa ihmisiä tekemään paljon enemmän kuin mitä ne vois jos yksin tekis. Sit jonkunnäköset vaeltelut ja ulkona oleminen on olu mukana toiminnassa ja sinne on tullu otettua sillein osaa, että ei varmaan ois kyllä tullu muuten lähettyä.” (H3)

Kolme aineistoni nuorista mainitsi yhteisön vaikuttaneen heidän arkielämäänsä myös lisäämällä heidän yleisluottamustaan ihmisiä kohtaan. Tutustuminen moniin erilaisiin ihmisiin ja sitä kautta ennakkoluulojen väheneminen ovat edistäneet nuorten kykyä nähdä useimmat ihmiset luottamuksen arvoisina. Yhteisössä on myös opittu tutustumaan ihmisiin pintaa syvemmin ja näkemään kaikissa ihmisissä hyvää sekä myöskin pahaa, mikä vähentää stereotyyppien vahvistumista ja mustavalkoista ajattelua.

”Kyllä se varmaan sitäkin on kehittäny, koska mä olin, tai en tiä olinko, mut nyt tuntuu että oisin vähemmän noin niinku ennakkoluulonon ihmisiä kohtaan, vaikka ois erilaista taustaa ja ulkonäköä ja tällein niin että tajuaa että sen perusteella ei voi vielä vetää hirveitä johtopäätöksiä. Kaikissa ihmisissä on paljon asioita jotka ei näy sillei ensisilmäyksellä niin ehkä sitten kuitenkin ajattelee yleisesti hyvää kaikista ihmisistä niin sillein ois tuo yleinen luottamus lisääntyny.” (H4)

Useissa pienissä yhteisöissä tehdään selkeää eroa meidän ja muiden välille, joissa monesti ”meidät” nähdään toisia parempina ja luotettavampina. Tällainen ajattelutapa kuitenkin rakentaa epäluottamusta yhteisön ulkopuolisia ihmisiä kohtaan ja sitä kautta vähentää yksilön sosiaalista pääomaa yhteiskunnallisella tasolla. (Kaunismaa 2000,

134.) Aineistoni nuoret eivät kuitenkaan maininneet tällaista tapahtuvan kyseisen yhteisön parissa.

Seurakunnan nuorisotyön toiminta nähtiin hyvänä ja turvallisena harjoituskenttänä sosiaalisten taitojen, ihmissuhteiden luomisen ja ryhmätyöskentelyn harjoittelulle. Tämä koettiin eduksi myös omassa arkielämässä. Vapaamuotoiset yhteisöt ovatkin suuria vaikuttajia ihmisten sosiaalisten ja yhteiskunnallisten taitojen kehittämiseen. Muun muassa nämä tekijät lisäävät yksilöiden aktiivisuutta ja osallistumista yhteiskunnalliseen toimintaan. Luottamuksellisessa ja positiivisessa sosiaalisen pääoman ilmapiirissä muuten kenties heikompiakin yksilö uskaltaa esiintyä ja sanoa mielipiteensä. Tämä puolestaan lisää yhteiskunnan tasa-arvoa, kun myös yksilöt joiden taloudellisen ja inhimillisen pääoman taso ei ole niin korkea, saavat äänensä kuuluville. (Putnam 2000, 339.)

”...siellä just sai silloin sellasta harjoitusta, et vieraisiin lyhyessä ajassa luottamuksen luomista ja niihin tutustumista ja niiden kanssa tekemistä ja niinku samalla kertaa tapaa ison läjän erilaisia persoonia ja niinku tällasia, miten niiden kanssa tuut toimeen, niin sitä voi sit soveltaa niinku arkielämässäkin et on paljon niinku, se auttaa siinäkin, tai niinku pieni simulaatio siitä mitä on olla isossa maailmassa.” (H2)

”Sitte oppinu hyväksymään muita ja sillein se on myös vaikuttanu tavallaan et miten suhtaudun toisiin ihmisiin. Koska siellä oppii niinku uskomaan toisesta hyvää, jos nyt tolle in voi sanoa, niin sitä sit ehkä jatkaa myös niinku vapaa-ajalla.” (H1)

Sosiaalinen pääoma ja sen tuomat luottamukselliset ihmissuhteet ovat edellytyksiä toimivalle yhteistyölle. Talouspoliittisessa keskustelussa se usein liitetäänkin myös kaupankäynnin perustaksi. Ennustettavuus, luotettavuus ja avoin vuorovaikutussuhde helpottavat kaikenlaista kanssakäymistä myös sen yhteisön ulkopuolella, mistä sosiaalinen suhde on lähtöisin. Toimivassa yhteistyössä tulee olla mahdollisuus ajatusten ja hyödykkeiden jakamiseen, ilman pelkoa siitä, että toinen osapuoli käyttää niitä omaksi vain edukseen jakajan kustannuksella. (Bourdieu 1986; Vihanto 2008, 55 – 56.) Ai-

neistossani yksi nuorista mainitsi huomanneensa tämän yhteistyötä edistävän elementin myös omassa elämässään.

”...niiden kanssa voi mennä sillei juttelemaan esim jossain kurssilla jos on jotain ryhmätöitä niin se on aika helppo tehdä niiden kanssa kun kuitenkin tuntee ne just niinku nuoristen kautta.” (H2)

Vain kaksi viidestä haastateltavastani sanoi yhteisöllä olleen mitään negatiivisia vaikutuksia heihin. Ongelmia oli syntynyt joissakin yksilöiden välisissä ihmissuhteissa. Toisten vaikeuksiin mukaan ajautuminen nähtiin osittain taakkana ja henkilökohtaisestikin on joidenkin ihmisten kanssa ollut erimielisyyksiä. Ne kuitenkin nähtiin vain luonnollisena osana elämää, jota tulisi vastaan joka tapauksessa, vietti aikaansa miten tahansa, eikä niillä ollut pitkäkestoisia negatiivisia vaikutuksia.

”No ihmisten ongelmat aina tuppaa välillä kasaantumaan muille ihmisille, niin sitten joskus tulee tämmösiä, että muitten ongelmat ressaat hirveesti, mut se kyllä yleensä menee sitten ajan myötä ohi.” (H3)

”Tottakai on ollu tällasia ihmissuhdedraamoja ja kriisejä ja jotain, joistakin ihmisistä on oppinu et niiden kanssa ei tuu toimeen ja näin edespäin, mutta ei mitään semmosta pysyvää pahaa, et semmosta varmaan ihan missätahansa tulis vastaan ja jotenki ihan hyödyllistä kai, ei aina voi ollakaan kivaa.” (H2)

7 POHDINTAA

Tutkimukseni loppuvaiheella on hyvä pysähtyä miettimään, onko minun oma positiivinen näkemykseni kyseisestä yhteisöstä vaikuttanut tutkimuksen tuloksiin. Pyrin objektiivisuuteen ja neutraaliuteen kaikissa tutkimukseni vaiheissa, mutta en voi mennä takuuseen siitä, etteikö oma näkemykseni ja asemani yhteisön jäsenenä ole tiedostaen tai tiedostamatta vaikuttanut valikoituneihin haastateltaviin, aineistoni tulkitsemiseen, tulososioon päätyneiden osa-alueiden valitsemiseen ja tutkimuksesta ulos rajattuihin asioihin. Aineisto itsessään oli kuitenkin aitoa ja käsittelemätöntä, joten sen pohjalta näkisin myös toisten tutkijoiden pystyvän saamaan vastaavia tuloksia. Tietynlaisten

yksilöiden ilmoittautuminen tutkimukseen osallistumiseen voidaan tietysti nähdä myös saamaani aineistoa rajoittavana tekijänä, mutta en itse näe sitä ongelmana tutkimukseni kannalta. En kuitenkaan pyrkinytkään saamaan koko yhteisön jokaista jäsentä kattavaa tulosta, vaan tutkimaan muutaman nuoren kokemuksia yhteisöstä.

Tutkimusta tehdessäni yllätyin siitä, kuinka vähän nuoret osasivat sanoa yhteisön jäsenten kautta saatuja suoranaisia hyötyjä, eli kuinka he ovat pystyneet elämässään hyödyntämään rakentunutta sosiaalista pääomaa. Keräämäni aineistoni perusteella yhteisöllä on kyllä ollut monenlaista vaikutusta nuorten elämään, mutta en välttämättä osannut kysyä kysymyksiäni oikeilla tavoilla, kun vastaukset liittyivät vahvasti sosiaalisen pääoman osa-alueiden lisäksi seurakunnan nuorisotyön toimintaan ylipäätään. Vasta haastattelujen suorittamisen jälkeen, aloin ymmärtämään, kuinka kysymysten olisi pitänyt olla osin tarkempia, jotta vastaukset olisivat painottuneet nimenomaan haluamiini teemoihin.

Tutkimukseni tulososio vastasi mielestäni teoriaosiotani toimivasta yhteisöstä, sosiaalisen pääoman näyttäytymisestä ja sen rakentumiseen vaikuttavista tekijöistä. Samankaltaisuuksia vastausten ja teorioiden välille löytyi selkeästi. Haastattelemanuoret tuskin olivat perehtyneet sosiaalisen pääoman teorioihin, mutta silti osasivat nimetä täsmälleen samoja tekijöitä ja vaikutuksia kuin aihetta vuosikausia tutkineet sosiologit ja muut tutkijat. Suuria yllätyksiä tutkimuksen aikana ei siis tullut. Tuloksista voidaan päätellä, että Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan nuorisotyöllä on ollut paljon annettavaa mikkeliäläisille nuorille ja sitä kautta koko kaupungille. Sosiaalista pääomaa on aineistoni ja tutkimukseni teoriaosan perusteella yhteisön sisällä selvästi rakentunut. Sosiaalisen pääoman kehittymistä tukemalla on pystytty muuttamaan yksilöiden näkemystä itsestään ja ympäröivästä maailmasta. Sosiaalisen pääoman luomat mahdollisuudet ovat jääneet monella taholla huomioimatta, mutta sillä selvästikin voi olla merkittäviä vaikutuksia nuorten elämään. Valitsemassani yhteisössä siihen on kenties pyritty tietoisesti tai tiedostamatta, mutta tulokset ovat olleet positiivisia joka tapauksessa.

Tutkimukseeni keräämäni aineiston perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, että nuorille kehittynyt sosiaalinen pääoma on lisännyt yhteisön sisäistä koheesiota, vaikuttanut heidän osallistumismotivaatioonsa ja sitä kautta lisännyt toiminnan vaikutusmahdolli-

suuksia heidän elämäänsä. On haastavaa määritellä, mikä yksilön elämässä on ollut sosiaalisen pääoman vaikutusta ja mikä jonkun muun tekijän. Asettamieni määritelmien mukaan sosiaalista pääomaa kuitenkin selkeästi rakentuu tämän seurakuntayhteisön parissa. Tutkimukseni painopiste oli vähällä kääntyä sosiaalisesta pääomasta vain seurakuntayhteisön ja sen toiminnan arvioimiseen. Näin työn loppuvaiheilla huomaan, että pyrin kenties liian laajaan kokonaisuuteen jo näilläkin rajatuilla tutkimuskysymyksilläni. Minusta tuntui, että ”täydelliseen suoritukseen” sosiaalisen pääoman jokainen osa-alue olisi pitänyt käydä tarkasti läpi valitsemastani kolmesta näkökulmasta, mutta en kuitenkaan sitä pystynyt tasapuolisesti toteuttamaan, joten painotukset eri osa-alueilla ja tutkimuskysymyksillä vaihtelivat läpi työn.

Olin tyytyväinen saamiini haastateltaviin ja heidän vastauksiinsa, ne jopa ylittivät odotukseni. Nuoret olivat innokkaita kertomaan kokemuksistaan hyvinkin paljon ja aineistoni heidän kokemuksistaan oli mielestäni kattava. Tutkimukseni jäi kuitenkin itselleni yllätyksenä hieman yksipuoliseksi, kun sain melko samankaltaisia vastauksia kaikilta aineistoni nuorilta. Laajempi aineisto olisi ehkä ollut monipuolisempi tai toisaalta se olisi voinut olla aivan yhtä samankaltainen. Samankaltaiset vastaukset eivät kuitenkaan olleet tutkimuksen kannalta ongelma, vaan ne selkeyttivät tulososiotani. Mielestäni sain sosiaalisen pääoman pilkottua selkeiksi osa-alueiksi, avattua niitä ja vastattua kaikkiin tutkimuskysymyksiini ainakin jollain tasolla, vaikka painotukset vaihtelivatkin.

Mielenkiintoista olisi tietää, mikä yhteisössä ja sen toiminnassa on mahdollisesti näytetty negatiivisena niille, jotka ovat toimintaan osallistuneet, mutta jättäytyneet siitä pois. Ovatko heidän tarpeensa jäänyt huomioimatta? Onko heillä ollut erilainen ennakkokäsitys toiminnasta ja totuus on ollut pettymys? Ovatko he kenties kokeneet, ettei heitä oteta yhteisöön sisään? Pohdin itsekin näihin kysymyksiin vastausten etsimistä tutkimusta aloittaessani, mutta päädyin kuitenkin rajaamaan ne ulos, jotta tutkimukseni pysyisi tarkemmin kohdennettuna. Näihin kysymyksiin vastaamalla saisi aiheesta kiinnostavan jatkotutkimuksen.

Seurakuntien yhdistymisestä johtuva muutosvaihe alkaa varmaan pian olla ohitse ja käytännöt ja toiminta saattaa olla jo hieman erilaista kuin tutkimusta aloittaessani marraskuussa 2013. Toivon toiminnan kuitenkin jatkuvan pääpiirteittäin samankaltaisena

kuin ennen, sillä sen vaikutukset ovat olleet selvästikin hyvin merkityksellisiä suurelle määrälle mikkeliäisiä nuoria. Uskon tutkimksessanikin osoitetun yhteisön sisäisen sosiaalisen pääoman kannattelevan yhteisöä eteenpäin vielä vuosia ja jatkavan sen rakentumista myös tuleville ikäluokille.

LÄHTEET

Aro, Jari 2011. Yhteisöllisyys ja sosiaalinen side. Teoksessa Kangaspunta, Seppo (toim.) Yksilöllinen yhteisöllisyys. Tampereen yliopisto. 35 – 60.

Bourdieu, Pierre 1986. The Forms of Capital. WWW-dokumentti.
<http://www.marxists.org/reference/subject/philosophy/works/fr/bourdieu-forms-capital.htm>. Luettu 25.1.2014.

Coleman, James 1988. Social Capital in the Creation of Human Capital. Teoksessa American Journal of Sociology 94. University of Chicago. 95 – 130.

Dunderfelt, Tony. 2011. Elämänkaaripsykologia. Helsinki: WSOYpro Oy.

Eskola, Jari, Vastamäki, Jaana 2007. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, Juhani, Valli, Raine (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: PS-kustannus. 25 – 43.

Euroopan unionin virallinen lehti C 168/5 2013. Neuvoston päätelmät laadukkaan nuorisotyön merkityksestä nuorten kehityksen, hyvinvoinnin ja sosiaalisen osallisuuden edistämisessä. PDF-dokumentti.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:168:0005:0009:FI:PDF>. Päivitetty 14.6.2013. Luettu 20.11.2013.

Helenius, Riikka. 2013. Turvallista nuorisotyötä – ja miten siitä selvittää? Teoksessa Tapio, Mari, Kuula, Tarja (toim.) Selkenevää, myötätuulta – ehkäisevä päihde- ja mielenterveystyö nuorisoalalla. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. 89 – 92.

Helve, Helena, Honkasalo, Veronika, Kuusisto, Arniika, Louhivuori, Leena, Kokkonen, Juhana 2005. Nuoret ja sosiaalinen pääoma – käsitteiden monimerkityksellisyys. Teoksessa Jokivuori, Pertti (toim.). Sosiaalisen pääoman kentät. Jyväskylä: Minerva Kustannus Oy. 196 – 211.

Hirsijärvi, Sirkka, Hurme, Helena 2001. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsingin yliopisto.

Hyypä, Markku, T. 2002. Elinvoimaa yhteisöstä – Sosiaalinen pääoma ja terveys. Jyväskylä: PS-kustannus.

Iisakka, Laura 2004. Sosiaalinen pääoma suomalaisissa haastattelu- ja kyselyaineistoissa vuoden 1990 jälkeen. Tilastokeskus. WWW-dokumentti.
http://www.stat.fi/org/tut/dthemes/papers/sospaaoma_sospaa.html#kuvaus%20taustakeskustelusta. Päivitetty 29.9.2004. Luettu 20.11.2013.

Ilmonen, Kaj 2000. Sosiaalinen pääoma: käsite ja sen ongelmallisuus. Teoksessa Ilmonen, Kaj (toim.) Sosiaalinen pääoma ja luottamus. Jyväskylän yliopisto. 9 – 38.

Kaunismaa, Pekka 2000. Yhdistyselämä ja sosiaalinen pääoma. Teoksessa Ilmonen, Kaj (toim.) Sosiaalinen pääoma ja luottamus. Jyväskylän yliopisto. 119 – 143.

Keskinen, Jarkko, Teräs, Kari 2008. Sosiaalinen pääoma ja luottamus – miten tehdä näkymätön voimavara näkyväksi. Teoksessa Keskinen, Jarkko, Teräs, Kari (toim.) Luottamus, sosiaalinen pääoma, historia. Turun historiallinen yhdistys ry. 7 – 24.

Keskitalo, Elina. 2012. Mikkeliin uusi seurakunta. Länsi-Savo. WWW-dokumentti. <http://www.lansi-savo.fi/uutiset/kotimaa/mikkeliin-uusi-suuri-seurakunta> Päivitetty 22.8.2012. Luettu 25.10.2014

Korkiamäki, Riikka 2013. Kaveria ei jätetä! Sosiaalinen pääoma nuorten vertaissuh-teissa. Tampere: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.

Länsimies-Antikainen, Helena 2008. Ihmisten tutkimiseen liittyviä eettisiä kysymyk-siä: pohdintaa tietoon perustuvasta suostumuksesta. Teoksessa Pietilä, Anna-Maija, Länsimies-Antikainen, Helena (toim.). Etiikkaa monitieteisesti – Pohdintaa ja kysy-myksiä. Kuopion yliopisto. 91 – 108.

Maunu, Antti 2013. Ehkäisevän työn alkuaineet: Yhteisöllisyys, ryhmät ja sosiaalinen luottamus. Teoksessa Tapio, Mari, Kuula, Tarja (toim.) Selkenevää, myötätuulta – ehkäisevä päihde- ja mielenterveystyö nuorisoalalla. Helsinki: Humanistinen am-mattikorkeakoulu. 34 – 43.

Mikkelin tuomiokirkkoseurakunta 2012. Mikkelin tuomiokirkko. WWW-dokumentti. <http://mikkelintuomiokirkkoseurakunta.fi/en/yhteiset/kirkot/mikkelin-tuomiokirkko>. Luettu 25.10.2014.

Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan nuorisotyön toimintakertomus 2011.

Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan nuorisotyön toimintasuunnitelma vuosille 2009–2011.

Mäkipeska, Marja, Niemelä, Terttu 2005. Haasteena luottamus – Työyhteisön sosiaa-linen pääoma ja syvärakenne. Helsinki: Edita Prima Oy.

Ojala, Jari, Luoma-aho, Vilma 2008. Sidosryhmäsuhteet liiketoiminnan sosiaalisena pääomana merkantilismista globaalitalouteen. Teoksessa Keskinen, Jarkko, Teräs, Kari (toim.) Luottamus, sosiaalinen pääoma, historia. Turun historiallinen yhdistys ry. 121 – 146.

Pirkanen, Henna 2007. Sosialisaatio ja yksilön sosiaalinen kehitys. Teoksessa Kuuse-la, Pekka (toim.) Sosiaalipsykologia. Yksilöstä yhteiskuntaan. Oy UNIpress ab. 111 – 148.

Poikela, Esa 2005. Luottamusta luova kehityskeskustelu. Teoksessa Poikela, Esa (toim.) Oppiminen ja sosiaalinen pääoma. Tampereen yliopisto. 31 – 52.

Putnam, Robert D. 1993. Making democracy work – Civic traditions in modern Italy. Princeton University.

Putnam, Robert D. 2000. Bowling alone – The collapse and revival of American community. New York: Simon and Schuster.

- Raina, Liisa 2012. Uusi yhteisöllisyys. Kasvatusyhteisön rakentamisen ammattitaito. Tampereen yliopisto.
- Ruuskanen, Petri 2001. Sosiaalinen pääoma – käsitteet, suuntauksat ja mekanismit. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. PDF-dokumentti. https://www.vatt.fi/file/vatt_publication_pdf/t81.pdf. Luettu 27.11.2013.
- Ruuskanen, Petri 2002. Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi – Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ruuskanen, Petri 2007. Sosiaalisella pääomalla selittäminen. Teoksessa Alanen, Leena, Salminen, Veli-Matti, Siisiäinen, Martti (toim.) Sosiaalinen pääoma ja paikalliset kentät. Jyväskylän yliopisto.
- Ruusuvuori, Johanna, Tiittula, Liisa 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna, Tiittula, Liisa. (toim.) Haastattelu – Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino. 22 – 56.
- Saastamoinen, Mikko 2007. Ryhmätutkimuksen suuntia sosiaalipsykologiassa. Teoksessa Kuusela, Pekka (toim.) Sosiaalipsykologia. Yksilöstä yhteiskuntaan. Oy UNIpress ab. 67 – 110.
- Salmi, Venla 2006. Sosiaalinen pääoma ja nuorisoriikollisuus. Teoksessa Honkatukia, Päivi, Kivivuori, Janne (toim.) Nuorisoriikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, Nuorisotutkimusseura, Nuorisoasiain neuvottelukunta. 187 – 209.
- Scranton, Philip 2008. Luottamus ja epävarmuus – Verkostot ja innovaatiot kylmän sodan Yhdysvalloissa. Teoksessa Keskinen, Jarkko, Teräs, Kari (toim.) Luottamus, sosiaalinen pääoma, historia. Turun historiallinen yhdistys ry. 25 – 39.
- Seligman, Adam 2000. Luottamuksen ongelma. Teoksessa Ilmonen, Kaj (toim.) Sosiaalinen pääoma ja luottamus. Jyväskylän yliopisto. 39 – 54.
- Sinkkonen, Jari 2010. Nuoruusikä. Helsinki: WSOY.
- Tilastokeskus 2006. Mitä enemmän sosiaalista pääomaa, sitä parempi koettu terveys. WWW-dokumentti. http://www.stat.fi/ajk/tiedotteet/v2006/tiedote_021_2006-03-30.html. Päivitetty 30.3.2006. Luettu 13.11.2013
- Varto, Juha 1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.
- Vihanto, Martti 2008. Tunteiden ja sosiaalisen pääoman murtautuminen taloustieteen. Teoksessa Keskinen, Jarkko, Teräs, Kari (toim.) Luottamus, sosiaalinen pääoma, historia. Turun historiallinen yhdistys ry. 55 – 78.
- Woolcock, Michael 2000. Sosiaalinen pääoma: menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus. Teoksessa Sosiaalinen pääoma: globaaleja ja paikallisia näkökulmia. Helsinki: Stakes, Raportteja 252. 25 – 56.

Liite 1

Teemahaastattelurunko:**1. Taustatiedot:**

- Minkä ikäinen olet?
- Kuinka kauan olet osallistunut MTKSRK:n nuorisotyön toimintaan?
- Mikä on nykyinen tilanteesi? (Oletko opiskelija, työssäkäyvä ym...)
- Missä kaupungissa asut?
- Mitä harrastuksia sinulla on?
- Minkälaisia yhteisöjä elämäsi kuuluu?

2. Yhteisöön kuuluminen:

- Kuinka aktiivisesti osallistuit MTKSRK:n nuorisotyön toimintaan?
- Mihin toimintoihin osallistuit?
- Tunsitko kuuluvasi kyseiseen yhteisöön?
- Tunsitko yhteenkuuluvuutta muiden jäsenten kanssa?
- Mistä yhteisöön kuulumisen tunne syntyi? Kerro esimerkki.
- Miksi olet halunnut kuulua kyseiseen yhteisöön?
- Mitä yhteisöön kuuluminen merkitsi sinulle?
- Minkälaista hyötyä koit yhteisöön kuulumisesta saavasi?
- Mitä koet puolestasi antavasi yhteisölle ja sen jäsenille?
- Mitä muita vaikutuksia yhteisöön kuulumisella havaitsit?
- Ovatko jäsenet keskenään tasa-arvoisia yhteisössä? Entä ohjaajat ja jäsenet?
- Kuinka tasa-arvoisuus ilmenee käytännössä?
- Kuinka yhteisöllisyys tai yhteenkuuluvuus ilmeni toiminnassa tai yhteisössä?
- Kuinka yhteisöön kuuluminen näkyy elämässäsi?
- Mitkä tekijät toiminnassa olivat merkityksellisiä yhteenkuuluvuuden rakentamisen kannalta? Kerro esimerkkejä.

3. Luottamus:

- Lisäsikö toimintaan osallistuminen luottamustasi TKSrk:ta kohtaan?
- Koetko pystyväsi luottamaan nuorisotyön ohjaajiin? Miksi?
- Koetko pystyväsi luottamaan yhteisön muihin jäseniin? Miksi?
- Onko ohjaajille helppo puhua omista asioista? Entä muille jäsenille?
- Miten toimintaan osallistuminen vaikutti yleisesti luottamukseesi muita ihmisiä kohtaan?
- Luotatko enemmän yhteisön jäseniin kuin siihen kuulumattomiin?
- Koetko, että yhteisön ohjaajat ja muut jäsenet luottavat sinuun?
- Onko MTKSRK:n nuorisotyöllä ollut vaikutusta omaan luottettavuuteesi?

- Kuinka luottamus yhteisöön ilmenee toiminnassa?
- Kuinka luottamus ohjaajiin ilmenee toiminnassa?
- Kuinka luottamus muihin jäseniin ilmenee toiminnassa?
- Kuinka mahdollisesti rakentunut luottamus näkyy elämässäsi?
- Mitkä tekijät toiminnassa ovat olleet merkityksellisiä luottamuksen rakentumiselle? Kerro esimerkki.

4. Sosiaalinen verkosto:

- Syntyikö toiminnan parissa kaveriporukoita?
- Miten kuvailisit näitä porukoita?
- Syntyikö toiminnan parissa kestäviä ja merkittäviä ihmissuhteita?
- Minkälainen merkitys näillä ihmissuhteilla oli sinulle aiemmin?
- Minkälainen merkitys näillä ihmissuhteilla on sinulle nykyään?
- Minkälaisia etuja tai mahdollisuuksia koit saavasi näiden ihmisten kautta?
- Annatko ja saatko tukea näissä porukoissa?
- Mitä negatiivista näistä porukoista on mahdollisesti aiheutunut?
- Kuinka yhteisön kautta syntyneet ihmissuhteet näkyvät elämässäsi?
- Mitkä tekijät toiminnassa ovat olleet merkityksellisiä ihmissuhteiden rakentumiselle?

5. Koettu terveys ja hyvinvointi:

- Mitä fyysisiä vaikutuksia MTKSRK:n nuorisotyön toimintaan osallistumisella on sinulle ollut?
- Onko MTKSRK:n nuorisotyön toimintaan osallistumisella ollut sinulle henkisiä vaikutuksia? (jaksamista, hyvinvointia, mielenrauhaa ym.)
- Oletko kokenut toiminnan terveyttä ja hyvinvointia edistäväksi vai vähentäväksi? Kerro esimerkki.
- Miten toimintaan osallistuminen on vaikuttanut turvallisuudentunteeseesi?
- Onko sinulle syntynyt toiminnan kautta ihmissuhteita joihin voit luottaa hädässä ja joilta pyytää apua? Minkälaisia? (tukiverkko)
- Ovatko terveydelliset asiat tulleet ilmi toiminnassa?
- Kuinka yhteisössä ollaan panostettu ihmisten hyvinvointiin?
- Kuinka yhteisön terveydelliset ja hyvinvoinnilliset vaikutukset näkyvät elämässäsi?
- Millä tekijöillä toiminnassa on ollut vaikutusta terveyteesi? Kerro esimerkkejä.
- Millä tekijöillä toiminnassa on ollut vaikutusta yleiseen hyvinvointiisi? Kerro esimerkkejä.

6. Sos. pääoman vaikutukset

- Aiemmin käsiteltyjä aiheita yhteensummataksesi, minkälaiseksi olet kokenut MTKSRK:n nuorisotyön toiminnan vaikutukset elämääsi?

- Ovatko vaikutukset olleet sinulle merkityksellisiä?
- Mitä uutta yhteisöön kuuluminen on mahdollistanut elämässäsi?
- Onko yhteisöön kuulumisella ollut sinulle taloudellisia vaikutuksia?
- Kuinka siihen kuuluminen helpottanut elämääsi tai joitakin osa-alueita?

Jos haastateltava vastaa vain yhdellä tai kahdella sanalla, esitän tarkentavia lisäkysymyksiä: Kuinka, mitä, miksi, miten, kuka, kuvaile, kerro lisää, anna esimerkitapaus jne.